

*“Sudėtingos elgesio problemos:
mokytojo laikysena ir efektyvios pradinės intervencijos”*



2025.02.18

Su Jumis bendrauja Evaldas Karmaza



Susitikimo laikas:

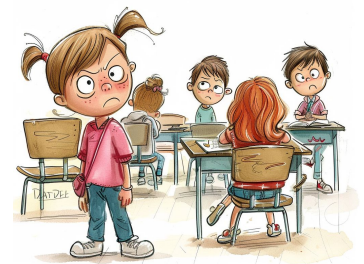
- 9:00 - 10:30 - I dalis
- 10:30 - 10:50 - pertrauka
- 10:50 - 12:20 - II dalis
- 12:20 - 13:20 - pietūs
- 13:20 - 14:50 - III dalis
- 14:50 - 15:00 - pertrauka
- 15:00 - 16:30 - IV dalis

<https://mopsis.info/seminaras-prasideda/20250218-mokytojams-apie-elgesio-problemas>

slaptažodis - **elgesys**

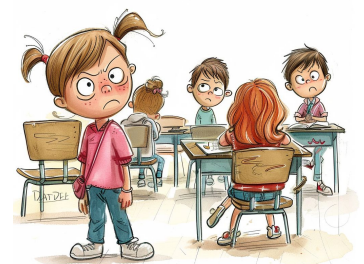
- "Matas nuolat kalbasi su suolo draugu pamokos metu"
- "Karina be perstojo barškina pieštuku į stalą"
- "Jonas vaikšto po klasę be leidimo"
- "Gustė garsiai komentuoja kiekvieną mokytojo žodį"
- "Lukas atšauna mokytojui 'Nedarysiu ir ką jūs man padarysite?'"
- "Gabija demonstratyviai užsideda ausines, kai mokytoja aiškina"
- "Marius rodo nepadorius gestus klasiokams"
- "Emilija tyčia ignoruoja mokytojo prašymus"
- "Nojus stumdo klasiokus"
- "Paulius meta kitų daiktus ant žemės"
- "Ugnė tyčia gadina klasės inventorių"
- "Dominykas spjauja popieriukais į kitus"

*Sveiki atvykę į
elgesio pasaulį*



- Patricija kiekvieną pamoką prašosi į tualetą"
- "Augustas dedasi miegantį per pamoką"
- "Liepa nuolat 'pamiršta' namų darbus"
- "Kajus simuliuoja blog samautą, kai reikia atsakinėti"
- "Rugilė tyčia klausinėja nesusijusių dalykų"
- "Tadas erzina klasiokus, kol jie supyksta"
- "Austėja skleidžia apkalbas apie kitus mokinius"
- "Rokas tyčia neteisingai atsako į paprastus klausimus"
- "Aistė verkia, kai gauna prastesnę pažymį"
- "Benas kaltina kitus dėl savo netinkamo elgesio"
- "Vytenis meluoja apie tai, kas įvyko"
- "Gabrielė bando sukiršinti mokinius prieš mokytoją"

*Sveiki atvykę į
elgesio pasaulį*





- Du supasi
- Du šneka
- Du vaikšto
- Du provokuoja
- Du grubiai kalba
- Du miega
- Du maivosi
- Du mokosi





Saviugdos metodai
mokytojams



Padrąsinti save prieš užsiėmimą

- Tai apie juos, ne apie mane.
- Tai tik 45 mano gyvenimo minutės
- Aš tai esu daręs/anksčiau
- Tiesiog mėgaukis
- Būk savimi



1. „Šis momentas praeis.“
2. „Esu stiprus ir galiu susidoroti su šia situacija.“
3. „Kiekviena iššūkis suteikia man galimybę augti.“
4. „Aš esu kompetentingas ir vertas savo profesijos.“
5. „Viskas vyksta kaip turėtų. Pasitikėk procesu.“
6. „Į klaidas žiūriu kaip į mokymosi galimybes.“
7. „Kiekviena diena suteikia man naują galimybę gerinti save.“
8. „Aš nesu tobulas, bet nuolat stengiuosi.“
9. „Aš galiu kontroliuoti savo reakciją, net jei negaliu kontroliuoti situacijos.“
10. „Mano jausmai yra svarbūs, bet jie nėra mano tapatumas.“
11. „Kiekvienas iššūkis man padeda tapti geriau pasiruošusiu pedagogu.“
12. „Aš esu vertingas, nepriklausomai nuo to, ką sako kiti.“
13. „Galiu pasitikėti savo gebėjimais ir patirtimi.“
14. „Man nereikia būti tobulam, kad būčiau geru pedagogu.“
15. „Stresas yra laikinas. Aš rasiu būdą jį įveikti.“
16. „Aš priimu save tokį, koks esu, su visais mano stipriais ir silpnais bruožais.“
17. „Aš esu pakankamai geras. Aš esu pakankamai stiprus.“
18. „Mano geriausia pastanga yra pakankama.“
19. „Aš turiu viską, ko man reikia, kad įveikčiau šią situaciją.“
20. „Nepriklausomai nuo to, kas vyksta, aš turiu save.“

Vidinės palaikančios mintys



Išmokykime kūną veikti sąmoningai

Sąmoningai valdomi judesiai

- Ritmingi judesiai rankomis ar kojomis
- Pasikartojantys žodžiai/garsai galvoje
- Ritmingas kalenimas dantimis
- Savo pulso sekimas



Vaizduotė kaip mūsų pagalbininkas

Vizualinės technikos:

- Angelas ant peties
- Prekybinis maišelis ant galvos
- Meninis filmas
- Borato apranga
- Buratinas....



Vizualizacijos turi būti neturinčios stereotipinių poveikių



- **Kiekvieno mokinio stiprybių įsivaizdavimas.** Net sunkiausioje klasėje kiekvienas mokinys turi asmenines stiprybes. Vizualizuokite, kaip kiekvienas mokinys sėkmingai naudoja savo stipriąsias puses pamokoje. Tai gali padėti pamatyti mokinius teigiamoje šviesoje.
- **Mokinių pažangos ir sėkmės momentų įsivaizdavimas.** Galvokite apie akimirkas, kai mokiniai parodė teigiamą elgesį ar pasiekė akademinių laimėjimų. Tai padės sutelkti dėmesį į teigiamus aspektus ir mažinti streso lygį.
- **Harmoningų santykių su mokiniais vizualizacija.** Įsivaizduokite, kad bendraujate su mokiniais konstruktyviai ir ramiu tonu, kad jie atsako teigiamai. Tai gali padėti sukurti teigiamą nusiteikimą realiose situacijose.
- **Asmeninės emocinės ramybės ir atsparumo situacijose vizualizacija.** Mąstykite apie save esant ramų ir kontroliuojantį situaciją, net sunkiausiomis akimirkomis. Tai gali padėti išlaikyti vidinę pusiausvyrą ir veiksmingai valdyti klases.
- **Savo tobulėjimo kaip profesionalo vizualizacija.** Galvokite apie save, kaip apie nuolatos besimokantį ir tobulėjantį, susidurdami su iššūkiais. Tai padės palaikyti motyvaciją siekti asmeninio ir profesinio tobulėjimo.

Pagalba sau nurimti



- Po incidento, jei įmanoma, **raskite ramų kampelį** ar patalpą, kur galėtumėte **atsikvėpti** ir **pabūti vienas**. Net kelios minutės gali padėti **sumažinti įtampą**.
- **Kontroliuojamas gilus kvėpavimas** gali sumažinti **stresą** ir padėti **atkurti** emocinį balansą.
- **Nedidelis fizinis aktyvumas**, pvz., **trumpas pasivaikščiojimas** lauke, gali padėti **sumažinti stresą** ir **išvalyti galvą**.
- **Užsirašykite savo jausmus ir mintis**. Rašymas gali padėti suvokti ir apdoroti įvykius.
- **Pasidalinkite savo patirtimi** su kolega, draugu ar šeimos nariu. Pokalbis su kitu asmeniu gali padėti jaustis geriau.
- **Meditacija** gali padėti grįžti prie dabarties momento ir sumažinti stresą.
- **Klausykitės raminančios muzikos** ar garsų, kurie jus **ramina**.
- Mokytojų darbas yra emociškai sekinantis, todėl **svarbu reguliariai rasti laiko sau** – tai gali būti hobis, maloni veikla ar tiesiog laikas su šeima ir draugais.

Pabandykite sau susidaryti bazinius patarimus ir žingsnius

1. Ignoruoti nedidelius elgesio nukrypimus
2. Naudoti dėmesį nukreipiančius pokalbius, daiktus, garsus ar užsiėmimus
3. Perspėjimas ir tuomet reakcija
4. Trumpos išėmimo iš situacijos minutės
5. Mokytoja išlieka rami ir žaisminga
6. Ieškoti vis daugiau TAIP (pastebimas ir trumpas pagerėjimas)
7. Atskirai reakcija/žinutė apie elgesį, atskirai - apie vaiką



1. **Jokios agresijos moksleivių atžvilgiu.**
2. Pirmiausia Jūs laikotės nustatytų ir sutartų ribų (atėjimas laiku, pažadėta - padaryta, švari kalba...)
3. Kai kurie vaikai Jums kels neigiamus jausmus. Su visais moksleiviais - vienodas elgesys.
4. Negalima ignoruoti moksleivio.
5. Būkite draugiški ir besišypsantys savo moksleiviams.
6. Išdrįskite atsiprašyti moksleivio, jeigu jūs suklydote.
7. Mes su vaikais nesame draugai, mes esame draugiški.
8. Įsivaizduokite, kad jūsų pokalbiai yra įrašomi. Pagal tai taikykite pokalbio standartus.
9. Jokiu būdu nežeminkite moksleivio, net ir siekdami, kad jis tinkamai elgtųsi.
10. Nenaudokite sarkazmo ar kitokių pašaipų frazių.
11. Nepažeiskite moksleivio asmeninės erdvės.

**Rekomendacijos
aptarimui
Jūsų asmeninė
laikysena ir vidinės
ribos:**



PRADINĖS INTERVENCIJOS



Ką darom, kai netinkamai elgiasi?

“Matau”

“Primenu”

“Perspėju”

“Stabdau užsiėmimą”

“Ką darom?”

- Gal atvėsti?
- Gal atsisveikinti?
- Gal pabaigti?



Pati pradžia - sunkiausia. Nes labai lėtas procesas

- Reakcija neturi būti stipri, kad nekeltų baimės
- Reaguojame pradžioje rankomis
- Pridedame veidą
- pridedame visą kūną
- Pridedame balsą

IR LABAI DAUG
KOMENTUOJAME:

1. ką daro vaikas
2. kokio elgesio laukiame



Mokytis ir mokėti pasakyti STOP

- BAIK
- GANA
- NE
- EI
- LIAUKIS

...

(mokytis parodyti ir rankomis)



Reakcija frazėmis vietoje

- „Tai yra **grubu**“
- „Tavo elgesys **žemina**“
- „Tai yra agresija/patyčios“
- „Aš save/mokinius saugosiu/
reaguosiu“



Įtampos metu:

1. Kalbėti lėtai (net skiemenuoti)
2. Kartoti dažnai vardą (kuo didesnė įtampa, tuo dažniau vardas)
3. Vardinti, ką matote (minėti net detales)
4. Rankos išvestos į šalį (negynybiška pozicija)
5. Pasakyti, kas dabar bus daroma (nebijoti atidėti pokalbį)
6. Simboliškai išreikšti savo jausmus (panaudoti kūno kalbą)

1. **Priminimas** ("Monika ir Marija, jau skambėjo skambutis, kviečiu išsiimti knygas ir atsiversti 35 puslapį")
2. **Perspėjimas** (pastaba duodama priėjus arčiau žodžiu arba raštu "tai yra perspėjimas")
3. **Pažeidimo fiksavimas** (prie moksleivio prieinama dar kartą "taisyklių laužymas fiksuojamas")
4. **Aptarimas už pamokų ribų** (mokytojų grupėje, su tėvais, koridoriuje ir pan.)

4 lygių stiprėjanti reakcija



- "Aš matau, kad esi susirūpinęs/piktas. Papasakok man, kas tau rūpi."
- "Čia yra saugi vieta visiems. Prašau nesielti taip."
- "Kaip galiu tau padėti?"
- "Aš noriu tave išklausti, prašau kalbėk ramiau."
- "Mes galime rasti būdą, kaip galėtume kartu išspręsti šią problemą."
- "Jei nori, mes galime kalbėtis atskirai, po to, kai abi pusės nurims."
- "Aš suprantu, kad gali būti sunku, bet smurtas/agresija nepadės."
- "Mes visi esame čia, kad galėtume mokytis ir augti. Aš tikiu, kad tu gali rinktis kitokį būdą išreikšti savo jausmus."
- "Ar galiu padėti tau nurimti?"
- "Aš esu čia tam, kad tavęs išklausyčiau. Papasakok man, kas tave neramina."

Kitos papildomos frazės



Pagrindiniai neverbalinio bendravimo elementai

Kūno laikysena (Tiesus stuburas, atpalaiduoti pečiai ir atvira krūtinės ląsta rodo pasitikėjimą ir autoritetą)

Atstumas klasėje (Strateginis atstumų naudojimas - artėjimas prie probleminių zonų išlaikant 1-1,5m atstumą)

Akių kontaktas (Trumpi bet reikšmingi žvilgsniai, vengiant konfrontacinės žvilgsnių kovos)

Veido išraiškos (Kontroliuojama mimika su neutraliu pozityvumu, vengianti perdėtų reakcijų)

Gestų kalba (Aiškūs, ramūs rankų judesiai be chaotiškumo ar agresijos požymių)

Erdvės užėmimas (Sąmoningas judėjimas klasėje, užimant strategines pozicijas)



Subtilios intervencijos klasėje

- Tyliai atsistoti šalia ir palaukti 30-60 sekundžių
- Pasiūlyti alternatyvų tos pačios užduoties atlikimo būdą
- Duoti pasirinkti iš 2-3 priimtinių alternatyvų
- Perversti netinkamą elgesį į pozityvų tikslą
- Paskirti "specialią misiją" ar svarbią atsakomybę klasėje
- Parodyti korteles su skirtingomis pasirinkimo galimybėmis
- Paprašyti įsivertinti savo elgesį skalėje nuo 1 iki 10
- Užrašyti trumpą "čia ir dabar" kontraktą ant lipnaus lapelio
- Pasiūlyti trumpą nusiramino veiklą (1-2 min.)



Pasekmių sistema klasėje

Natūralios pasekmės (Leidžiame mokiniui patirti realius savo elgesio rezultatus, pavyzdžiui, nesuspėjimą su klase, kai gaišamas laikas)

Loginės pasekmės (Tiesiogiai su elgesiu susiję sprendimai: netvarkingas darbo stalas = laikas po pamokos jį susitvarkyti)

Atkuriamasis teisingumas (Žalos atitaisymo galimybės: sugadintas daiktas = pagalba bibliotekininkei tvarkyti knygas)

Elgesio refleksija (Struktūruota galimybė apmąstyti savo elgesį: specialus refleksijos lapas pertraukos metu)

Pasirinkimų sistema (Aiškūs alternatyvių elgesio variantų pasiūlymai su jų pasekmėmis)

Laiko valdymo pasekmės (Prarastas laikas = prarastos privilegijos, pavyzdžiui, trumpesnė pertrauka)



Neatlikti namų darbai

- Pasekmė: negali pilnavertiškai dalyvauti naujoje temoje
- Rezultatas: tenka papildomai mokytis namuose, kad pasivytų klasę

Nepasiruošta kontroliniam

- Pasekmė: žemesnis įvertinimas
- Rezultatas: reikia papildomai ruoštis perlaikymui

Vėlavimas į pamoką

- Pasekmė: praleidžia svarbią informaciją pamokos pradžioje
- Rezultatas: tenka pačiam išsiaiškinti, ką praleido

Netvarkingas kuprinė/stalčius

- Pasekmė: negali rasti reikiamų priemonių
- Rezultatas: gaišta laiką ieškodamas

Neatidumas per pamoką

- Pasekmė: nesupranta užduoties
- Rezultatas: užtrunka ilgiau ją atlikdamas

Nedalyvavimas grupės darbe

- Pasekmė: negauna grupės paramos ir įžvalgų
- Rezultatas: tenka dirbti vienam, trūksta skirtingų perspektyvų

NATŪRALIOS PASEKMĖS



Užrašų nevedimas

- Pasekmė: neturi medžiagos ruošiantis atsiskaitymui
- Rezultatas: tenka skolintis užrašus iš kitų

Mokymosi priemonių pamiršimas

- Pasekmė: negali pilnai atlikti užduočių
- Rezultatas: atsilieka nuo klasės tempo

Nesilaikymas saugos taisyklių

- Pasekmė: susižeidimo rizika
- Rezultatas: negali dalyvauti praktinėse veiklose

Instrukcijų neklausymas

- Pasekmė: padaro klaidų atliekant užduotį
- Rezultatas: tenka perdaryti darbą

Išsiblaškęs skaitymas

- Pasekmė: nesupranta teksto
- Rezultatas: tenka skaityti dar kartą

Nepagarbus elgesys su bendraklasiais

- Pasekmė: kiti nenori bendradarbiauti
- Rezultatas: lieka izoliuotas grupinėse veiklose

Neatsakingas elgesys su mokyklos turtu

- Pasekmė: įranga/priemonės sugenda
- Rezultatas: negali jomis naudotis

Trukdymas klasei

- Pasekmė: trumpalaikis **perkėlimas į kitą darbo vietą**
- Tikslas: išmokyti dirbti netrukdam kitiems

Netinkamas telefono naudojimas

- Pasekmė: **telefono padėjimas** į sutartą vietą
- Tikslas: išmokyti kontroliuoti technologijų naudojimą

Konfliktai grupėje

- Pasekmė: **individualus darbas**, kol išmoks bendradarbiauti
- Tikslas: ugdyti bendradarbiavimo įgūdžius

Šiukšlinimas klasėje

- Pasekmė: **klasės tvarkymas** po pamokų
- Tikslas: ugdyti atsakomybę už aplinką

Vėlavimas į pamokas

- Pasekmė: **praleisto laiko atidirbimas po pamokų**
- Tikslas: formuoti punctualumo įprotį

Patyčios socialiniuose tinkluose

- Pasekmė: **socialinių tinklų naudojimo apribojimas** mokykloje
- Tikslas: ugdyti pagarbų bendravimą internete

Nesąžiningas elgesys kontrolinio metu

- Pasekmė: **individualus atsiskaitymas mokytojo kabinete**
- Tikslas: ugdyti akademinį sąžiningumą

Kitų daiktų gadinimas

- Pasekmė: **pagalba bibliotekai/laboratorijai tvarkant inventorių**
- Tikslas: ugdyti pagarbą svetimam turtui

Agresyvus elgesys žaidimų aikštelėje

- Pasekmė: **laikinas draudimas dalyvauti aktyviose pertraukose**
- Tikslas: mokytis saugaus žaidimo

Netvarka darbo vietoje

- Pasekmė: papildomas laikas tvarkantis po pamokų
- Tikslas: formuoti tvarkingumo įpročius

Nepagarbūs komentarai

- Pasekmė: **rašytinis atsiprašymas su refleksija**
- Tikslas: ugdyti pagarbų bendravimą

Nuolatinis kalbėjimas pamokoje

- Pasekmė: **"Tylos knygelės" pildymas**
- Tikslas: ugdyti savikontrolę

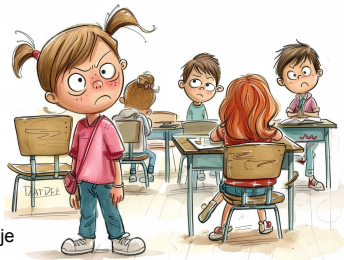
Laboratorijos taisyklių nesilaikymas

- Pasekmė: **teorinių, ne praktinių užduočių atlikimas**
- Tikslas: išmokyti saugaus darbo taisykles

Melavimas mokytojų

- Pasekmė: **papildomas pasitikėjimo atstatymo planas**
- Tikslas: ugdyti sąžiningumą ir atsakomybę

LOGINĖS PASEKMĖS



PRITARTA
Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo
ministro 2012 m. rugpjūčio 28 d.
įsakymu Nr. V-1268

REKOMENDACIJOS DĖL POVEIKIO PRIEMONIŲ TAIKymo NETINKAMAI BESIELGIANTIEMS MOKINIAMS

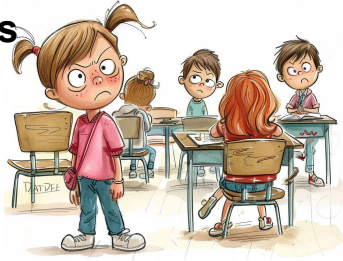
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.432104>

- Rekomendacijomis siekiama padėti Mokyklų darbuotojams veiksmingai reaguoti į kraštutinius mokinių netinkamo elgesio atvejus bei iškilusią grėsmę, siekiant užtikrinti mokyklos bendruomenės narių ir (ar) kitų asmenų fizinį ir psichologinį saugumą.
- 7. Mokyklos darbuotojas gali taikyti šias poveikio priemones ar imtis šių veiksmų:
 - 7.1. pakeisti mokinio ugdymosi vietą;
 - 7.2. iškviesti Mokyklos vadovą ar jo įgaliotą atstovą;
 - 7.3. organizuoti mokinio daiktų patikrinimą;
 - 7.4. panaudoti pagrįstus fizinius veiksmus.

Dokumentų ir procedūrų paruošimas

- Atnaujinkite mokyklos darbo tvarkos taisykles, įtraukdami **aiškų draudžiamų daiktų sąrašą**
- Sukurkite detalų poveikio priemonių taikymo **procedūrų aprašą**
- Paruoškite **incidentų registravimo žurnalą** ar formą
- Užtikrinkite, kad visi **dokumentai būtų suderinti su tėvų komitetu ir mokyklos taryba**

Ugdymosi vietos pakeitimas



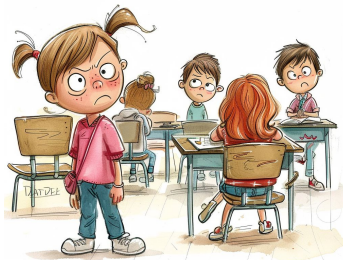
Prevencijos sistemos sukūrimas

- Įdiekite ankstyvojo perspėjimo sistemą probleminio elgesio identifikavimui
- Sukurkite aiškų veiksmų planą įvairioms situacijoms
- Numatykite prevencines priemones dažniausioms problemoms
- Įtraukite mokinius į prevencijos programų kūrimą

Vietos parinkimas

- Netoli administracijos kabinetų arba pagalbos specialistų kabinetų
- Pakankamai toli nuo kitų klasių, kad netrikdytų triukšmas
- Lengvai pasiekama, bet ne prie pagrindinių judėjimo srautų
- Rekomenduojamas plotas: ne mažiau kaip 15-20 kv. metrų

Rekomendacijos specialios ugdymosi patalpos įrengimui



Aplinkos saugumas

- Langai turi būti saugūs (rekomenduojama turėti apsaugines žaliuzes)
- Durys su langeliu stebėjimui
- Baldai be aštrių kampų
- Nėra lengvai pasiekiamų pavojingų daiktų
- Geras apšvietimas (pageidautina natūralus)

Ugdymosi vietos pakeitimo organizavimas

- Įrenkite specialią patalpą, kur mokiniai galėtų tęsti mokymąsi
- Paskirkite atsakingus asmenis už mokinių priežiūrą
- Paruoškite užduočių banką tokiems atvejams
- Užtikrinkite, kad patalpa būtų tinkama mokymuisi

Fizinių veiksmų taikymo gairės

- Sukurkite aiškų leistinių fizinių veiksmų aprašą
- Nustatykite "raudonas linijas", kurių negalima peržengti
- Apibrėžkite dokumentavimo reikalavimus
- Numatykite post-intervencinius veiksmus

Darbo zona

1. Individualūs darbo stalai (2-3):
 - Pakankamai erdvūs
 - Atskirti vienas nuo kito
 - Nukreipti į sieną koncentracijai
 - Ergonomiškos kėdės
2. Mokytojo/prižiūrėtojo darbo vieta:
 - Strategiškai patogus stebėjimo taškas
 - Kompiuteris su interneto prieiga
 - Telefono ryšys su administracija

Nusiramavimo zona

1. Minkšti baldai:
 - Fotelis ar sofa
 - Sėdmaišiai
 - Minkštos pagalvės
2. Relaksacijos priemonės:
 - Antistresinis kamuoliukas
 - Ramios spalvos sienų dekoras
 - Augalai (saugūs, nealergiški)

Pamatinės nuostatos:

- 1. Fiziniai veiksmai naudojami TIK kai:
 - Kyla realus pavojus mokinio ar kitų asmenų saugumui
 - Kitos priemonės buvo neveiksmingos
 - Situacija reikalauja skubios intervencijos
- 2. Kiekvienas fizinis veiksmas turi būti:
 - Minimalus būtinas
 - Proporcingas situacijai
 - Trumpiausios būtinos trukmės
 - Skirtas apsaugoti, ne bausti

Leistinių fizinių veiksmų gairės mokyklos darbuotojams



LEISTINI FIZINIAI VEIKSMAI

A. Prevencinis fizinis pozicionavimas

- Stovėjimas tarp besipešančių mokinių
- Stovėjimas tarp mokinio ir potencialiai pavojingo objekto
- Kelio užstojimas į pavojingą zoną
- Fizinis buvimas šalia kaip prevencija

B. Nukreipiantys fiziniai veiksmai

- 1. Vedimas už rankos:
 - Lengvas rankos prilaikymas virš alkūnės
 - Vedimas šalia savęs
 - Mokinio palydėjimas į saugią vietą
- 2. Kelio užkirtimas:
 - Stovėjimas tarpduryje
 - Fizinis barjero sudarymas
 - Praėjimo blokavimas savo kūnu

C. Apsauginiai fiziniai veiksmai

- 1. Sulaikymas kritinėse situacijose:
 - Mokiniui bandant save sužaloti
 - Mokiniui puolant kitus
 - Siekiant sustabdyti smurtinį elgesį
- 2. Apsauginis apglėbimas:
 - Ramaus apglėbimo technika iš nugaros
 - Rankų prilaikymas nekeldamas skausmo
 - Stabilios pozicijos išlaikymas

D. Pagalbiniai fiziniai veiksmai

- Pagalba neįgaliam mokiniui
- Pagalba nukritus ar susižeidus
- Pirmosios pagalbos suteikimas
- Pagalba sporto užsiėmimų metu

Pozityvaus pastiprinimo technikos

Tylūs komplimentai (Individualūs, privatūs pagyrimai praeinant pro šalį ar užrašant pastabą)

Vizualinė sistema (Diskretiškas teigiamo elgesio žymėjimas simboliais ar spalvomis)

Asmeniniai kontraktai (Individualūs, konfidencialūs susitarimai su mokiniais dėl elgesio tikslų)

Progreso sekimas (Subtilus individualios pažangos fiksavimas ir aptarimas)

Atsakomybių sistema (Natūralus pozityvių vaidmenų ir užduočių paskirstymas)

Mini pertraukėlės (Trumpų atokvėpio momentų integravimas į pamoką)

Tarpusavio pagalba (Mokinių bendradarbiavimo skatinimas neakcentuojant probleminio elgesio)



BŪTINA STRUKTŪRA. Pagrindinės veiklos kryptys su elgesio ir emocijų problemų turinčiais vaikais

1. Valdymas
 - a. Netinkamo elgesio sustabdymas
 - b. Darbuotojo tinkama reakcija
 - c. Aptariamosios/korekcinės sesijos
2. Tėvų indėlis
 - a. Tėvų bendravimo su vaikais korekcija
 - b. Bendrosios sesijos ir veiksmų derinimas
3. Diagnostika:
 - a. Simptomų stebėjimas
 - b. Diagnozavimas bendradarbiaujant
 - c. Individualizuota programa
 - d. Grupės parengimas vaikui su specialiais poreikiais
4. Prevencija
 - a. Taisyklių įvedimas
 - b. Mokymas tinkamai elgtis ir reikšti emocijas
5. Ugdymas
 - a. Socialinės kompetencijos
 - i. Savikontrolės ugdymas
 - ii. Empatijos ugdymas
 - b. Emocinės kompetencijos
 - i. Impulsų kontrolė
 - ii. Jausmų tinkamas išreiškimas

APTARKIME ISTORIJAS



1 istorija: Tomas - agresijos protrūkiai per perėjimus

1. Tomas (11 m.), turintis autizmo spektro sutrikimą, dažnai tapdavo agresyvus pereidamas iš vienos patalpos į kitą (stumdydavo kitus, kartais mušdavosi)
2. Stebėjimas atskleidė, kad didžiausia įtampa kildavo judant koridoriais, kur būdavo daug mokinių ir triukšmo
3. Psichologė atliko funkcinę elgesio analizę ir nustatė, kad Tomą erzina sensorinė perkrova
4. Sukurtas "tylaus perėjimo" planas - **Tomas išeidavo 2 minutes anksčiau** nei kiti, lydimas padėjėjo
5. Įvestas **vizualinis tvarkaraštis**, padedantis Tomui žinoti, kada tiksliai vyks perėjimai
6. Tomui duotos **triukšmą slopinančios ausinės** naudoti pagal poreikį
7. Mokytojai pradėjo naudoti **"5 minučių perspėjimą" prieš bet kokį perėjimą**
8. Per mėnesį agresijos atvejų sumažėjo nuo kasdienių iki 1-2 per savaitę
9. Po trijų mėnesių Tomas jau galėjo judėti su klase, naudodamas ausines
10. Sėkmės elementai: aiški struktūra, sensorinių dirgiklių mažinimas, laiko planavimas



2 istorija: Marija - staigūs agresijos protrūkiai klasėje

1. Marija (9 m.), turinti ADHD, netikėtai puldavo kitus vaikus klasėje, mėtydavo daiktus
2. Krizių registracijos žurnalas parodė, kad protrūkiai dažniausiai įvykdavo po pietų
3. Pokalbiai su tėvais atskleidė, kad mergaitė nevalgydavo pietų mokykloje dėl jautrumo tam tikriems maisto produktams
4. Socialinė pedagogė pastebėjo, kad prieš protrūkius Marija tapdavo irzli ir pradėdavo linguoti
5. Sukurta **"šviesoforo sistema"** - **Marija galėjo rodyti žalia/geltoną/raudoną kortelę** pagal savo būseną
6. Įrengtas **"nusiraminimo kampas"** su minkštais žaislais ir **svarelių antklode**
7. Tėvai pradėjo siųsti **tinkamus užkandžius** į mokyklą
8. Klasės mokytojai išmoko **atpažinti ankstyvus perspėjamuosius ženklus**
9. Per du mėnesius agresijos protrūkiai sumažėjo 80%
10. Sėkmės elementai: fiziologinių poreikių tenkinimas, ankstyvų ženklų atpažinimas, savireguliacijos įrankiai



3 istorija: Lukas - atsisakymas dalyvauti pamokose

1. Lukas (13 m.) kategoriškai atsisakydavo dalyvauti matematikos pamokose, slėpdavosi po stalu
2. Mokytoja pastebėjo, kad tai prasidėjo po nesėkmingo kontrolinio darbo
3. Psichologė nustatė, kad berniukas turi specifinių mokymosi sunkumų ir labai žemą akademinę savivertę
4. Sukurta individualizuota matematikos programa, pradedant nuo **sėkmę garantuojančio lygio**
5. Įvestas "**progreso dienoraštis**", kur Lukas žymėdavo savo **mažus pasiekimus**
6. Matematikos mokytojas pradėjo duoti **užduotis mažesnėmis dalimis**
7. Įvestas "**draugo-pagalbininko**" **metodas**, kai klasiokas padėdavo Lukui
8. Per 6 savaites Lukas pradėjo sėdėti prie stalo ir bandyti spręsti užduotis
9. Sėkmės elementai: individualus tempas, pozityvi patirtis, bendraamžių parama



4 istorija: Gabija - nuolatinis pamokų trukdymas

1. Gabija (10 m.) nuolat kalbėdavo pamokų metu, vaikščiodavo po klasę, trukdydavo kitiems
2. Stebėjimas parodė, kad mergaitė puikiai atlieka užduotis, bet labai greitai jas užbaigia
3. Intelektu įvertinimas atskleidė, kad Gabija yra **gabių vaikų spektre**
4. Sukurta "**papildomų iššūkių dėžutė**" su sudėtingesnėmis užduotimis
5. Įvestas "**tylos žetonus**" **metodas** - už tylų darbą **gaunami žetonai**, kuriuos galima iškeisti į privilegijas
6. Gabijai suteikta "**mokytojo padėjėjos**" **rolė**, kai ji gali padėti kitiems
7. Pamokos struktūruotos įtraukiant daugiau aktyvaus mokymosi metodų
8. Per mėnesį trukdymo atvejų sumažėjo 70%
9. Sėkmės elementai: gabumų pripažinimas, konstruktyvus energijos nukreipimas



5 istorija: Matas - socialinė izoliacija ir priešiškus

1. Matas (12 m.) atsisakydavo bet kokio kontakto su bendraklasiais, į bet koki priartėjimą reaguodavo priešiška
2. Socialinės pedagogės stebėjimas atskleidė, kad berniukas turi aukšto funkcionavimo autizmą
3. Psichologė pastebėjo, kad Matas puikiai bendrauja, kai kalba apie savo domėjimosi sritį - dinozaurus
4. Sukurtas **"saugaus bendravimo" planas**, pradedant nuo struktūruotų interakcijų
5. Klasėje pradėtas projektas apie priešistorinius gyvūnus, kur Matas tapo ekspertu
6. Įvesta **"ramybės pertrauka" - galimybė praleisti pertrauką bibliotekoje**
7. Du klasiokai, besidomintys panašiomis temomis, pakviesti į **"mokslininkų klubą"**
8. Per du mėnesius Matas pradėjo toleruoti trumpas sąveikas su keliais klasiokais
9. Po pusmečio turėjo stabilų 3 draugų grupę
10. Sėkmės elementai: interesų panaudojimas, struktūruota socializacija, saugi erdvė



Būsenos šviesoforas

- Žalia: viskas gerai
- Geltona: jaučiu nerimą
- Raudona: reikia pertraukos

"Time-out" kortelės

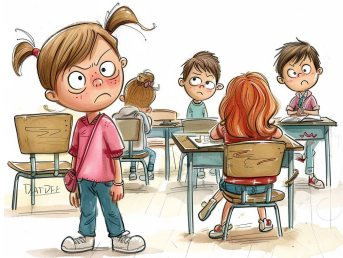
- Galimybė tyliai išeiti iš klasės 5 minutėms
- Ribotas kortelių skaičius per dieną
- Aiški grįžimo procedūra

Triukšmą slopinančios ausinės

- Naudojamos pagal poreikį
- Asmeninės arba klasės komplektas
- Galimybė naudoti kontrolinių metu

Streso kamuoliukai

- Minkšti, nekeliantys triukšmo
- Laikomi stalčiuje
- Naudojami po suolu



PRAKTINĖS PRIEMONĖS MOKYTOJAMS

Tylos žetonai

- Renkami už tylų darbą
- Keičiami į privilegijas
- Grupinė sistema

"Gero elgesio" pasas

- Kasdieniai įrašai
- Savaitės tikslai
- Tėvų parašai

"Super mokinio" žvaigždutės

- Kaupiamos ant specialios lentos
- Skirtingos spalvos už skirtingus pasiekimus
- Savaitės lyderio rinkimai

Klasės taškų bankas

- Bendras klasės taškų kaupimas
- Galimybė "nusipirkti" privilegijas
- Grupinės atsakomybės ugdymas

Užduočių pasirinkimo lenta

- Skirtingo sudėtingumo užduotys
- Vizualus progresas
- Pasirinkimo laisvė

"Iššūkių dėžutė"

- Papildomos užduotys gabiems
- Skirtingų dalykų integracija
- Kūrybiniai projektai

"Mokytojo padėjėjo" sistema

- Rotacinė sistema
- Aiškos pareigos
- Savaitės padėjėjo ženklelis

Laiko planavimo kortelės

- Vizualus užduoties laiko žymėjimas
- Mini laikrodžiai ant stalo
- Garsiniai signalai

Sensoriniai įrankiai

- Svarelių antklodės
- Tekstūriniai žaislai
- Spaudimo priemonės

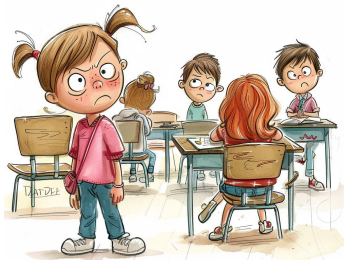
"Pertraukos kuprinė"

- Mobilios nusiramino priemonės
- Asmeniniai daiktai
- Ramios veiklos įrankiai

Emocijų valdymo rinkinys

- Kvėpavimo kortelės
- Mini meditacijos
- Nusiramino strategijos

PRAKTINĖS PRIEMONĖS MOKYTOJAMS



"Draugiškos pertraukos" kortelės

- Struktūruotos socialinės veiklos
- Mažų grupių formavimas
- Rotuojantis tvarkaraštis

Emocijų termometras

- Vizualinė emocijų skalė
- Kasdieninis žymėjimas
- Individualus naudojimas

"Ramybės zona"

- Speciali erdvė klasėje
- Komforto priemonės
- Aiškos naudojimo taisyklės

Bendradarbiavimo kortelės

- Poros formavimo sistema
- Užduočių pasiskirstymas
- Rotacija kas savaitę

Dėmesio fokusavimo priemonės

- Vizualiniai laikmačiai
- Dėmesio žymekliai
- Užduočių skaidymo įrankiai

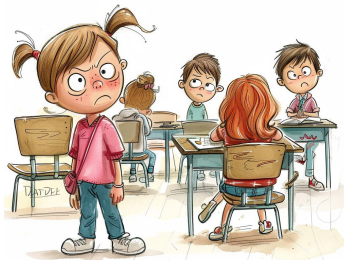
"Saugios erdvės" kortelės

- Leidimas eiti į biblioteką
- Susitarimas su kitais mokytojais
- Aiškos taisyklės

Komunikacijos pagalbininkai

- Paveikslėlių kortelės
- Jausmų žodynas
- Socialinių situacijų scenarijai

PRAKTINĖS PRIEMONĖS MOKYTOJAMS



Sukurkite savo "Išspręstos problemos" istoriją

1. PROBLEMOS APRAŠYMAS
2. PROBLEMOS MATAVIMAS
3. INTERVENCIJOS PLANAS
4. ĮGYVENDINIMAS
5. REZULTATAI
6. REKOMENDACIJOS KOLEGOMS



Pastaba: Pildant šabloną, prašome išlaikyti konfidencialumą - neminėti tikrų vardų ir kitų identifikuojančių detalių. Koncentruotis į procesą ir rezultatus.

Netinkamo elgesio
priežastys ir diagnozė: kaip
suprasti vaikų elgesį



Biologiniai veiksniai (smegenų vystymasis, hormonų pusiausvyra ir neurologiniai procesai formuoja elgesio pagrindus)

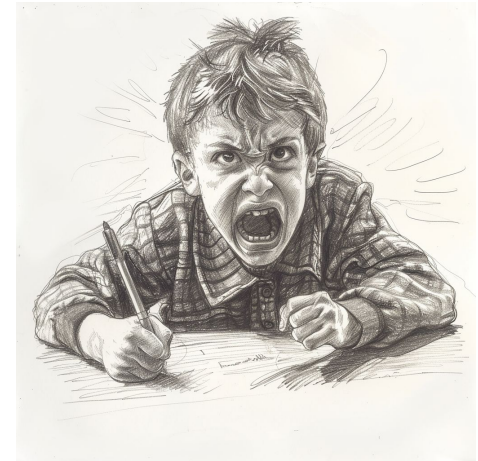
Aplinkos įtaka (šeimos dinamika, mokyklos kultūra ir bendraamžių įtaka kuria elgesio kontekstą)

Temperamento ypatumai (įgimti reagavimo būdai į aplinką - aktyvumo lygis, emocijų intensyvumas, adaptyvumas)

Streso reakcijos (kaip organizmas fiziologiškai ir psichologiškai reaguoja į iššūkius ir pokyčius)

Biosocialinė sąveika (kaip biologiniai ir socialiniai veiksniai sustiprina arba silpnina vieni kitus)

Biosocialinis elgesio modelis



Traumos simptomai (hiperaktyvumas, dėmesio problemos, emocijų reguliacijos sunkumai)

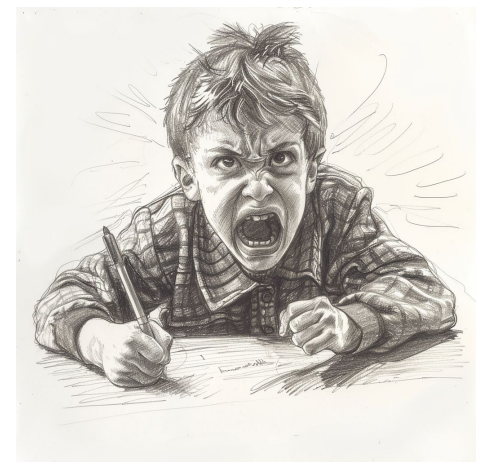
Streso manifestacija (fiziologiniai, emociniai ir elgesio požymiai)

Gynybinės reakcijos (kovok-bėk-sustink reakcijos mokyklos aplinkoje)

Prisitaikymo mechanizmai (adaptyvūs ir neadaptyvūs streso įveikos būdai)

Saugumo poreikis (kaip trauma paveikia bazinį saugumo jausmą)

Traumos ir streso poveikis



Socialinis spaudimas (bendraamžių įtaka elgesio normoms ir sprendimams)

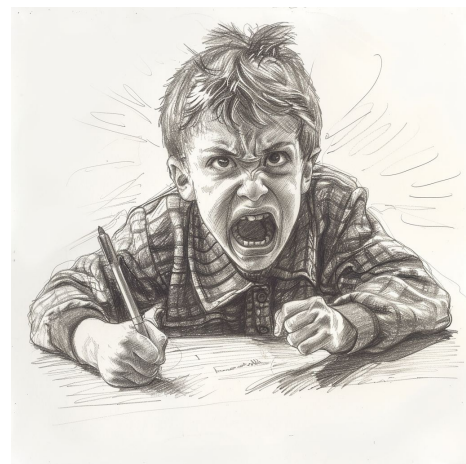
Grupės hierarchija (statusas ir vaidmenys klasėje, lyderystės dinamika)

Konfliktų spiralė (kaip grupės procesai gali eskaluoti netinkamą elgesį)

Konformizmo efektai (prisitaikymo prie grupės normų mechanizmai)

Socialinė izoliacija (atstūmimo ir vienišumo įtaka elgesiui)

Grupės dinamikos įtaka



Paauglystės neurobiologija (prefrontalinės žievės brendimas, impulsų kontrolės vystymasis)

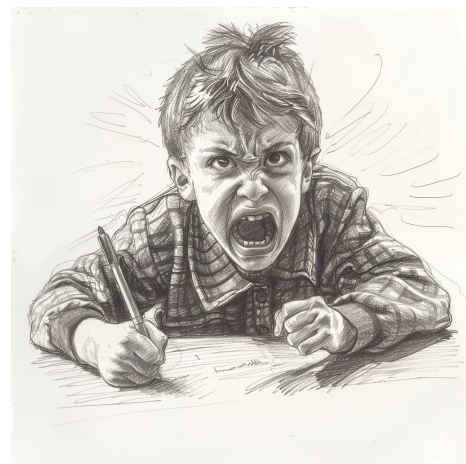
Tapatybės paieškos (savęs atradimo procesas, vertybių formavimasis ir autonomijos siekis)

Socialinių vaidmenų kaita (santykių su bendraamžiais ir autoritetais permąstymas)

Emociniai iššūkiai (intensyvių emocijų valdymas, nuotaikų kaita ir savireguliacija)

Kognityvinis vystymasis (abstraktaus mąstymo formavimasis, perspektyvos suvokimo plėtra)

Raidos etapų įtaka



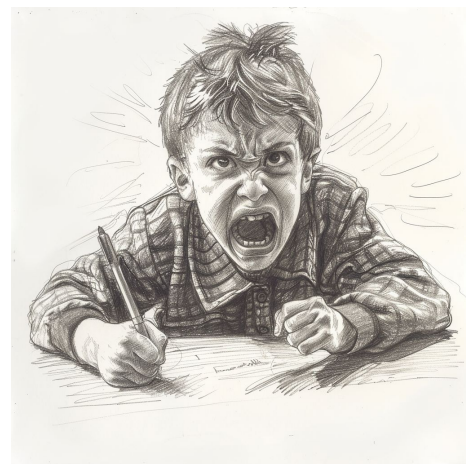
Dėmesio siekimas (netinkamas elgesys kaip būdas gauti kitų dėmesį ir pripažinimą)
Galios demonstravimas (bandymas kontroliuoti situaciją ir įtvirtinti savo poziciją)

Keršto motyvai (reakcija į patirtą ar įsivaizduojamą neteisybę)

Nekompetencijos vengimas (bandymas išvengti nesėkmės ar kritikos baimės)

Stimuliacijos paieška (siekis sumažinti nuobodulį ar patenkinti sensorinės stimuliacijos poreikį)

Elgesio funkcijų analizė



1. Agresyvus elgesys

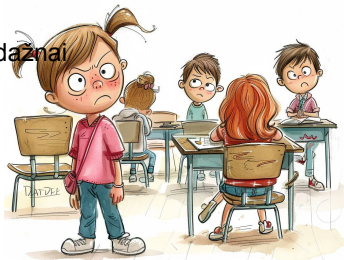
- Fizinė agresija (mušimasis, spardymas, stumdymas)
- Verbalinė agresija (grasinimai, užgauliojimai)
- Daiktų mėtymas ar gadinimas
- Savęs žalojimas
- Tikslinės grupės: dažniau berniukai, vaikai su emocijų reguliacijos sunkumais

2. Opozicinis elgesys

- Nuolatinis taisyklių nepaisymas
- Sisteminis priešinimasis instrukcijoms
- Tyčinis kitų erzinimas ir provokavimas
- Kaltės vertimas kitiems
- Tikslinės grupės: įvairaus amžiaus mokiniai, dažnai susiję su ODD

3. Hiperaktyvus elgesys

- Nuolatinis judėjimas ir blaškymasis
- Negalėjimas išsėdėti vietoje
- Impulsyvūs išsišokimai
- Dėmesio išlaikymo sunkumai
- Tikslinės grupės: dažniau pradinė klasių mokiniai, vaikai su ADHD



4. Socialiai izoliuotas elgesys

- Vengimas bendrauti su bendraamžiais
- Atsisakymas dalyvauti grupinėse veiklose
- Ekstremali socialinė baimė
- Emocinis užsisiklindimas
- Tikslinės grupės: įvairaus amžiaus mokiniai, dažnai susiję su autizmu ar socialiniu nerimu

5. Manipuliatyvus elgesys

- Melavimas ir išsisukinėjimas
- Kitų kaltinimas
- Situacijų manipuliavimas savo naudai
- Mokytojų supriešinimas
- Tikslinės grupės: dažniau vyresniųjų klasių mokiniai

6. Pamokų vengimas

- Sistemingas vėlavimas
- Pamokų praleidinėjimas
- Simuliacijos
- Slapstymas mokykloje pamokų metu
- Tikslinės grupės: dažniau paaugliai, mokiniai su mokymosi sunkumais

7. Destruktyvus elgesys

- Mokyklos turto gadinimas
- Kitų daiktų niokojimas
- Vandalizmas
- Tyčinis netvarkos kėlimas
- Tikslinės grupės: dažniau vyresniųjų klasių mokiniai

8. Pamokų trukdymas

- Nuolatinis kalbėjimas
- Kitų dėmesio blaškymas
- Triukšmo kėlimas
- Netinkamas juokavimas
- Tikslinės grupės: įvairaus amžiaus mokiniai

9. Akademinis nesąžiningumas

- Nusirašinėjimas
- Plagijavimas
- Sukčiavimas atsiskaitymuose
- Kitų darbų pasisavinimas
- Tikslinės grupės: dažniau vyresniųjų klasių mokiniai



10. Elektroninių prietaisų piktnaudžiavimas

- Nuolatinis telefono naudojimas
- Netinkamas socialinių tinklų naudojimas
- Neleistinas fotografavimas/filmavimas
- Elektroninės patyčios
- Tikslinės grupės: dažniau paaugliai

11. Emociniai protrūkiai

- Staigūs pykčio priepuoliai
- Nekontroliuojamas verkimas
- Dramatiškas elgesys
- Emocinis šantažas
- Tikslinės grupės: įvairaus amžiaus mokiniai, dažnai susiję su emocijų reguliacijos sunkumais

12. Netipinis elgesys

- Įstrigimas tam tikrose veiklose
- Kompulsyvus elgesys
- Rigidiškas rutinų laikymasis
- Sunkumai keičiant veiklas
- Tikslinės grupės: dažniau mokiniai su autizmo spektro sutrikimais

ABC metodika

(Antecedent-Behavior-Consequence analizės principai)

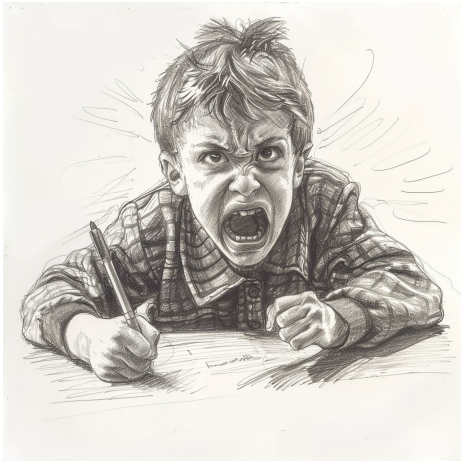
Elgesio dienoraštis (sisteminio stebėjimo ir dokumentavimo metodai)

Funkcinė analizė (elgesio priežasčių ir pasekmių tyrimo strategijos)

Konteksto žemėlapis (aplinkos veiksnių ir situacijų analizė)

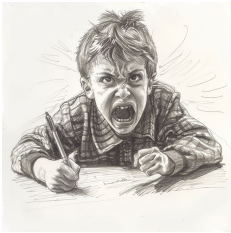
Intervencijų efektyvumo matavimas (kaip stebėti ir vertinti pokyčius)

Praktiniai stebėjimo įrankiai



ABC metodika

- Antecedent (Priežastis):
 - Kas nutiko prieš netinkamą elgesį?
 - Kur buvo mokinys?
 - Kas buvo šalia?
 - Kokia buvo užduotis ar veikla?
 - Koks buvo dienos laikas?
- Behavior (Elgesys):
 - Tikslus elgesio aprašymas
 - Elgesio trukmė
 - Elgesio intensyvumas
 - Kas konkrečiai buvo pasakyta ar padaryta?
- Consequence (Pasekmės):
 - Kaip reagavo aplinkiniai?
 - Kokios buvo tiesioginės pasekmės?
 - Kaip pasikeitė situacija po elgesio?
 - Ar mokinys pasiekė savo tikslą?



Detaliau

Elgesio dienoraštis

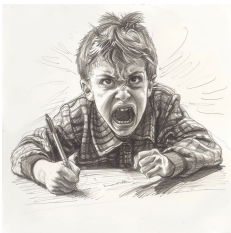
- Kasdieninis įrašų vedimas:
 - Data ir laikas
 - Konkrečios situacijos aprašymas
 - Elgesio dažnumas
 - Elgesio intensyvumas
 - Sėkmingos intervencijos
- Svarbūs stebėjimo aspektai:
 - Elgesio modeliai skirtingu paros metu
 - Savaitės dienos įtaka
 - Aplinkos veiksnių įtaka
 - Nuotaikos ir energijos lygio svyravimai
 - Miego ir valgymo įpročių įtaka

Funkcinė analizė

- Elgesio funkcijos identifikavimas:
 - Dėmesio siekimas
 - Daiktų/veiklos gavimas
 - Užduočių/situacijų vengimas
 - Sensorinė stimuliacija
- Analizės elementai:
 - Elgesio aplinkybių tyrimas
 - Elgesio dažnumo matavimas
 - Elgesio intensyvumo vertinimas
 - Alternatyvių elgesio formų nustatymas
 - Palaikomųjų veiksnių identifikavimas

Konteksto žemėlapis

- Fizinės aplinkos analizė:
 - Klasės išdėstymas
 - Triukšmo lygis
 - Apšvietimas
 - Temperatūra
 - Sėdėjimo vieta
- Socialinio konteksto analizė:
 - Santykiai su bendraklasiais
 - Santykiai su mokytojais
 - Grupės dinamika
 - Socialiniai vaidmenys klasėje
 - Konfliktinės situacijos



Detaliau

Intervencijų efektyvumo matavimas

- Kiekybiniai rodikliai:
 - Netinkamo elgesio dažnumas
 - Elgesio trukmė
 - Intensyvumo lygis
 - Teigiamo elgesio augimas
 - Akademinių rezultatų pokyčiai
- Kokybiniai rodikliai:
 - Mokinio savijautos pokyčiai
 - Santykių kokybės gerėjimas
 - Bendradarbiavimo lygis
 - Motyvacijos augimas
 - Emocinė savireguliacija
- Vertinimo įrankiai:
 - Standartizuotos elgesio skalės
 - Mokytojų ir tėvų apklausos
 - Savęs vertinimo formos
 - Stebėjimo protokolai
 - Atvejo analizės dokumentacija

Šie metodai yra efektyviausi, kai naudojami sistemingai ir nuosekliai, dokumentuojant rezultatus ir reguliariai peržiūrint intervencijų efektyvumą. Svarbu įtraukti visus su mokiniu dirbančius specialistus ir tėvus į stebėjimo ir intervencijų procesą.

TURĖKIME SAVO SISTEMĄ

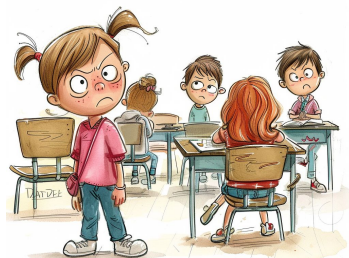


Mažais žingsniais auginti:

- Santykis
- Kryptis
- Ribos

Reguliari tvarka

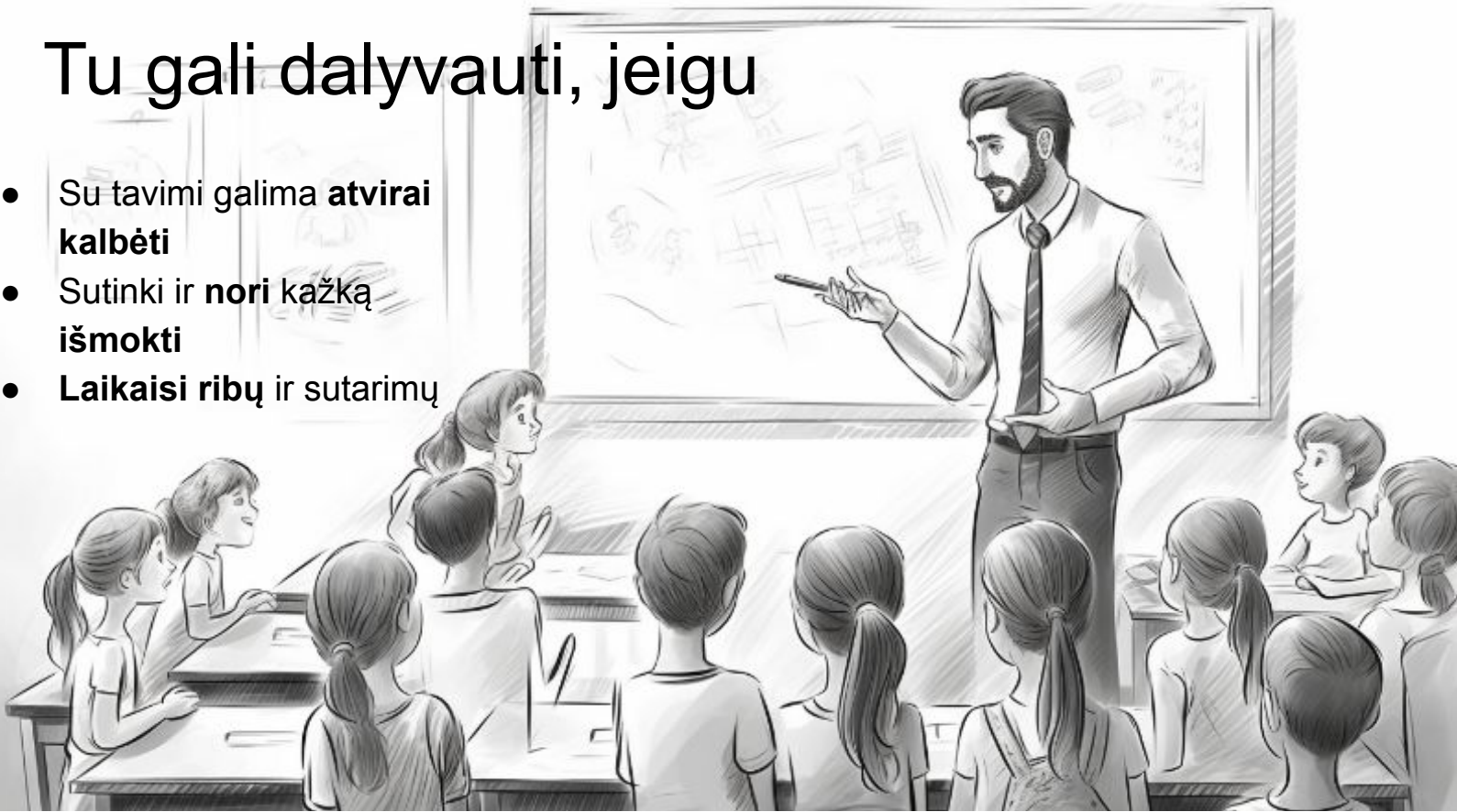
- Reakcija
- Fiksavimas
- Korekcija



1. Santykio kūrimas:
 - "2x10 strategija": 2 minutes per dieną, 10 dienų iš eilės kalbėtis su mokiniu apie tai, kas jam įdomu (ne apie mokslus ar elgesį)
 - Pozityvaus dėmesio santykis 5:1 (penki teigiami pastebėjimai vienam negatyviam)
 - "Pagauti darant gerą" principas - pastebėti ir įvardinti tinkamą elgesį
2. Motyvacijos stiprinimas:
 - Sėkmės patyrimo organizavimas (pradėti nuo mažų, pasiekiamų tikslų)
 - Autonomijos suteikimas per pasirinkimo galimybes
 - Kompetencijos jausmo stiprinimas per grįžtamąjį ryšį
3. Taisyklių ir pasekmių sistema:
 - Kelių taisyklių principas (ne daugiau 3-5 pagrindinių)
 - Taisyklių formulavimas pozityvia forma
 - Loginių pasekmių taikymas vietoj bausmių

Tu gali dalyvauti, jeigu

- Su tavimi galima **atvirai kalbėti**
- Sutinki ir **nori** kažką **išmokti**
- **Laikaisi** ribų ir sutarimų

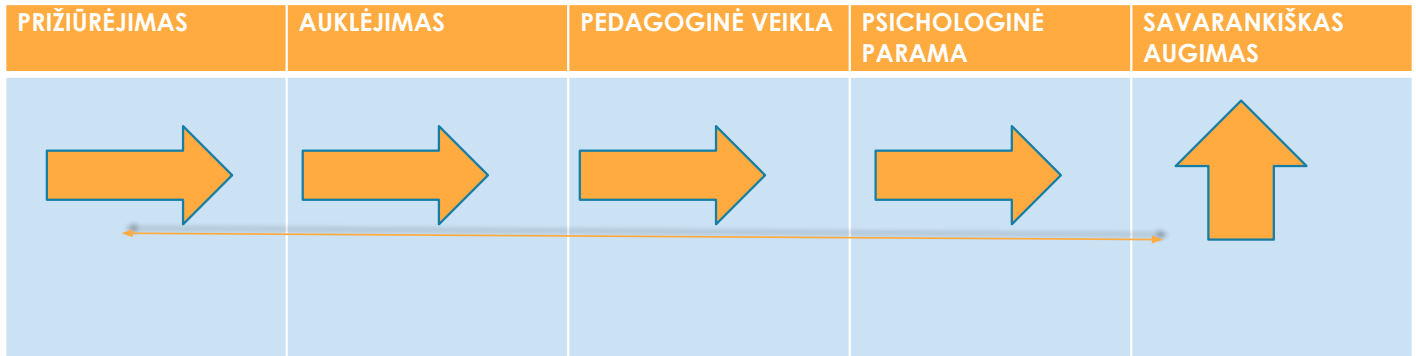


Vaiko elgesio problemos - skirtingas intensyvumas

Tai yra labai santykinis “darbinis” elgesio problemų intensyvumo skirstymas

Jokių problemų	Epizodiškai kyla problemų	Probleminis pasikartojantis elgesys	Sudėtingos probleminės būsenos	“muziejiniai” atvejai
Atkreipti dėmesį ir stebėti	paprastai užtenka 1-4 mažųjų reagavimų/pokalbių su vaiku	komandos pasitarimas, nusiteikimas 1-4 mėn. darbui, partnerystė su tėvais	1-3 metų adaptacijos, tarpiniai sprendimai, padėjėjas grupėje, intensyvi tėvų intervencija, švietimo pagalbos specialistų vertinimas ir konsultacijos, instrukcinė parama darbuotojams	“tokio elgesio dar nematėme” specialistų iš šalies vertinimas, stebėjimas ir supervizijos, instrukcinė ir emocinė parama darbuotojams

DIDŽIAUSIOS LAIKO IR PASTANGŲ INVESTICIJOS



Paverskite incidentus mokymosi galimybėmis:

- Kiekvieną incidentą naudokite kaip progą ugdyti SEI
- Taikykite refleksijos ir savianalizės metodus po incidentų
- Skatinkite mokinius ieškoti konstruktyvių sprendimų

Incidentų sprendimas kaip mokymosi galimybė:

- a) Vagystės:
 - Mokyti empatijos ir perspektyvos suvokimo
 - Ugdyti sąžiningumo ir atsakomybės vertybes
 - Praktikuoti atkuriamojo teisingumo metodus
- b) Muštynės:
 - Lavinti pykčio valdymo įgūdžius
 - Mokyti konfliktų sprendimo strategijų
 - Skatinti savirefleksiją ir emocijų atpažinimą
- c) Patyčios:
 - Ugdyti empatiją ir socialinį sąmoningumą
 - Mokyti asertyvumo ir tinkamo reagavimo į patyčias
 - Stiprinti klasės bendruomenę ir įtrauktį
- d) Meilės istorijos:
 - Diskutuoti apie sveikus santykius ir ribas
 - Ugdyti emocinį intelektą ir jausmų valdymą
 - Mokyti pagarbios komunikacijos

Vardas..... Data.....

Refleksijos lapas

Kas nutiko, kad aš buvau
nekonstruktivus?

☐ Ką aš pasakiau/padariau?

Kodėl aš tai pasakiau/padariau?

Ką aš pasakysiu/darysiu kitą kartą?

Pasiaiškinimas?

Gal geriau pavadinkime
refleksijos lapu

Problema: mokiniai dažnai konfliktuoja su bendraamžiais.

Įgūdžių ugdymo idėjos:

- Pamoka 1: konfliktų sprendimo įgūdžiai. Mokiniai mokosi taikiai spręsti konfliktus, naudojant derybų ir kompromisų metodus.
- Pamoka 2: empatijos ugdymas. Mokiniai mokosi suprasti kitų jausmus ir perspektyvas per vaidmenų žaidimus.
- Pamoka 3: bendravimo įgūdžiai. Mokiniai praktikuoja aktyvų klausymą ir aiškų, pagarbų bendravimą.
- Pamoka 4: komandinio darbo įgūdžiai. Mokiniai dalyvauja grupinėse veiklose, kurios skatina bendradarbiavimą ir tarpusavio pagalbą.
- Pamoka 5: emocijų valdymas. Mokiniai mokosi atpažinti ir valdyti savo pyktį bei kitus stiprius jausmus.

Problema: mokiniai dažnai praleidžia pamokas ir turi žemą lankomumą.

Įgūdžių ugdymo idėjos:

- Pamoka 1: atsakomybės ugdymas. Mokiniai mokosi suprasti savo atsakomybę už lankomumą ir mokymosi rezultatus.
- Pamoka 2: motyvacijos stiprinimas. Mokiniai mokosi nustatyti asmeninius tikslus ir suprasti, kaip lankomumas padeda juos pasiekti.
- Pamoka 3: laiko valdymo įgūdžiai. Mokiniai kuria savo dienos tvarkes ir mokosi planuoti laiką, skirtą mokyklai ir laisvalaikiui.
- Pamoka 4: savikontrolės ugdymas. Mokiniai mokosi atpažinti ir valdyti pagundas, kurios trukdo lankyti pamokas.
- Pamoka 5: palaikymo sistemos kūrimas. Mokiniai mokosi kurti palaikymo tinklus su draugais ir šeima, kurie padeda išlaikyti aukštą lankomumą.

Problema: mokiniai dažnai nesugeba susikaupti ir išlaikyti dėmesio pamokose.

Įgūdžių ugdymo idėjos:

- Pamoka 1: dėmesio valdymo technikos. Mokiniai mokosi įvairių metodų, kaip išlaikyti dėmesį, pvz., pertraukų planavimas, dėmesio sutelkimo pratimai.
- Pamoka 2: savikontrolės ugdymas. Mokiniai mokosi atpažinti ir valdyti trukdžius, kurie blaško jų dėmesį.
- Pamoka 3: organizaciniai įgūdžiai. Mokiniai mokosi planuoti ir organizuoti savo mokymosi procesą, naudojant užrašų knygeles ir planavimo įrankius.
- Pamoka 4: savimotyvacijos technikos. Mokiniai mokosi nustatyti asmeninius tikslus ir suprasti, kaip dėmesio išlaikymas padeda juos pasiekti.
- Pamoka 5: dėmesingo įsisąmoninimo praktikos. Mokiniai mokosi sąmoningumo pratimų, kurie padeda išlaikyti dėmesį ir sumažinti stresą.

Kiekvienas įgūdis susideda iš galimų mikroįgūdžių

1. **Pasakyti savo vardą:** gebėjimas prisistatyti ir pasakyti savo vardą.
2. **Žiūrėti į akis:** gebėjimas palaikyti akių kontaktą bendraujant.
3. **Pasakyti "Ne":** gebėjimas atsisakyti ir pasakyti "ne" nepageidaujamoms veikloms ar pasiūlymams.
4. **Nusišypsoti:** gebėjimas šypsotis, kad parodytų draugiškumą ir atvirumą.
5. **Garsiai riktelti:** gebėjimas garsiai išreikšti savo emocijas, kai tai yra tinkama.
6. **Klausytis aktyviai:** gebėjimas klausytis kito žmogaus be pertraukimo ir parodyti, kad suprantate.
7. **Užduoti klausimus:** gebėjimas užduoti klausimus, kad geriau suprastumėte situaciją ar kitą žmogų.
8. **Atsiprašyti:** gebėjimas atsiprašyti, kai padarote klaidą ar įžeidžiate kitą žmogų.
9. **Dėkoti:** gebėjimas išreikšti dėkingumą už pagalbą ar paslaugą.
10. **Prašyti pagalbos:** gebėjimas prašyti pagalbos, kai jos reikia.
11. **Išreikšti savo jausmus:** gebėjimas aiškiai ir tinkamai išreikšti savo emocijas.
12. **Priimti kritiką:** gebėjimas priimti konstruktyvią kritiką be gynybos.
13. **Pagirti kitus:** gebėjimas nuoširdžiai pagirti kitus už jų pasiekimus ar pastangas.
14. **Sakyti komplimentus:** gebėjimas sakyti komplimentus, kad pagerintumėte kitų nuotaiką.
15. **Priimti komplimentus:** gebėjimas priimti komplimentus su dėkingumu.
16. **Dalintis:** gebėjimas dalintis daiktais ar informacija su kitais.
17. **Bendradarbiauti:** gebėjimas dirbti kartu su kitais siekiant bendro tikslo.
18. **Spręsti konfliktus:** gebėjimas taikiai spręsti konfliktus ir nesutarimus.
19. **Empatija:** gebėjimas suprasti ir jausti kitų žmonių emocijas.
20. **Savikontrolė:** gebėjimas valdyti savo emocijas ir impulsus.
21. **Laiko valdymas:** gebėjimas planuoti ir valdyti savo laiką efektyviai.
22. **Priimti sprendimus:** gebėjimas priimti atsakingus ir apgalvotus sprendimus.
23. **Sakyti tiesą:** gebėjimas būti sąžiningu ir sakyti tiesą.
24. **Palaikyti pokalbį:** gebėjimas palaikyti pokalbį ir išlaikyti susidomėjimą.
25. **Atpažinti kūno kalbą:** gebėjimas suprasti ir reaguoti į kitų žmonių kūno kalbą.
26. **Išlaikyti ramybę:** gebėjimas išlaikyti ramybę stresinėse situacijose.
27. **Prašyti leidimo:** gebėjimas prašyti leidimo prieš imantis veiksmų, kurie gali paveikti kitus.
28. **Pasakyti "Ačiū":** gebėjimas išreikšti dėkingumą už gautą pagalbą ar paslaugą.
29. **Pasakyti "Prašau":** gebėjimas mandagiai prašyti ko nors.
30. **Išreikšti nesutikimą:** gebėjimas aiškiai ir pagarbiai išreikšti savo nesutikimą su kitų nuomone ar veiksmais.

Pagrindiniai socialiniai įgūdžiai, siekiant sumažinti elgesio problemų paplitimą

- **Aktyvus klausymasis.** Išmokti atidžiai klausytis kitų ir suprasti jų požiūrį.
- **Aiški komunikacija.** Išmokti aiškiai ir tiksliai išreikšti savo mintis ir jausmus.
- **Empatija.** Išmokti atpažinti ir suprasti kitų žmonių jausmus.
- **Asmeninių ribų nustatymas.** Išmokti nustatyti ir gerbti savo bei kitų asmenines ribas.
- **Problemos identifikavimas.** Išmokti įvardinti ir suprasti konflikto esmę.
- **Kompromisų paieška.** Išmokti rasti abipusiškai priimtinus sprendimus.
- **Derybų vedimas.** Išmokti derėtis ir rasti abipusiškai naudingus sprendimus.
- **Emocinė savireguliacija.** Išmokti valdyti savo emocijas konfliktinėse situacijose.
- **Kritinis mąstymas.** Išmokti analizuoti situaciją ir rasti kūrybiškų problemų sprendimo būdų.
- **Sprendimų priėmimas.** Išmokti priimti pagrįstus ir atsakingus sprendimus.
- **Planavimas ir organizavimas.** Išmokti planuoti savo laiką ir veiklas.
- **Laiko valdymas.** Išmokti efektyviai valdyti savo laiką ir atlikti užduotis laiku.
- **Savimonė.** Išmokti atpažinti savo jausmus ir suprasti jų įtaką elgesiui.
- **Savireguliacija.** Išmokti valdyti savo emocijas ir elgesį.
- **Santykių kūrimas.** Išmokti kurti ir palaikyti teigiamus santykius su kitais žmonėmis.
- **Atsakingas sprendimų priėmimas.** Išmokti priimti sprendimus, atsižvelgiant į galimas pasekmes sau ir kitiems.
- **Streso atpažinimas.** Išmokti atpažinti streso požymius ir suprasti jo priežastis.
- **Streso valdymo strategijos.** Išmokti taikyti įvairias streso valdymo strategijas, pavyzdžiui, atsipalaidavimo technikas, fizinį aktyvumą, laiko planavimą ir kt.

Galimas 10 susitikimų diskusijoms ir mokymuisi pavyzdys (I):

1. Savęs pažinimas:

- Emocinis intelektas. Kas tai yra ir kaip jį ugdyti?
- Savireguliacija. Kaip valdyti savo emocijas ir elgesį?
- Savęs vertinimas. Kaip ugdyti teigiamą savęs įvaizdį?

2. Bendravimo įgūdžiai:

- Aktyvus klausymasis. Kaip atidžiai klausytis kitų ir suprasti jų požiūrį?
- Efektyvus bendravimas. Kaip aiškiai ir tiksliai išreikšti savo mintis ir jausmus?
- Konfliktų sprendimas. Kaip taikiai spręsti konfliktus ir rasti abipusiškai priimtinus sprendimus?

3. Socialiniai įgūdžiai:

- Empatija. Kaip atpažinti ir suprasti kitų žmonių jausmus?
- Asmeninės ribos. Kaip nustatyti ir gerbti savo bei kitų asmenines ribas?
- Komandinis darbas. Kaip efektyviai dirbti komandoje ir pasiekti bendrus tikslus?

4. Problemų sprendimo įgūdžiai:

- Kritinis mąstymas. Kaip analizuoti situaciją ir rasti kūrybiškų problemų sprendimo būdų?
- Sprendimų priėmimas. Kaip priimti pagrįstus ir atsakingus sprendimus?
- Laiko valdymas. Kaip efektyviai valdyti savo laiką ir atlikti užduotis laiku?

5. Streso valdymas:

- Streso atpažinimas. Kaip atpažinti streso požymius ir suprasti jo priežastis?
- Streso valdymo strategijos. Kaip taikyti įvairias streso valdymo strategijas, pavyzdžiui, atsipalaidavimo technikas, fizinį aktyvumą, laiko planavimą ir kt.

Galimas 10 susitikimų diskusijoms ir mokymuisi pavyzdys (II):

6. Teigiami santykiai:

- Bendravimas šeimoje. Kaip pagerinti bendravimą ir santykius su šeimos nariais?
- Draugystė. Kaip užmegzti ir palaikyti teigiamus santykius su draugais?
- Pagarba kitiems. Kaip gerbti kitų žmonių skirtingumą ir individualumą?

7. Atsakomybė:

- Atsakomybė už savo veiksmus. Kaip prisiimti atsakomybę už savo elgesį ir jo pasekmes?
- Teisės ir pareigos. Kokios yra paauglių teisės ir pareigos?
- Pasirinkimų pasekmės. Kaip suprasti savo pasirinkimų pasekmes ir priimti atsakingus sprendimus?

8. Sveikata ir gerovė:

- Sveika gyvensena. Kaip mityba, fizinis aktyvumas ir miegas daro įtaką mūsų sveikatai ir gerovei?
- Psichikos sveikata. Kaip rūpintis savo psichikos sveikata ir kur kreiptis pagalbos, kai jos reikia?
- Žalingi įpročiai. Kaip išvengti žalingų įpročių, pavyzdžiui, rūkymo, alkoholio vartojimo ir narkotikų vartojimo?

9. Ateities planavimas:

- Išsilavinimas ir karjera. Kokie yra mano tikslai ir kaip juos pasiekti?
- Savanorystė ir dalyvavimas visuomenėje. Kaip galiu prisidėti prie savo bendruomenės ir visuomenės?
- Asmeninis tobulėjimas. Kaip galiu toliau tobulėti ir tapti geriausia savo versija?

10. Pozityvus požiūris:

- Optimizmo ugdymas. Kaip išlaikyti pozityvų požiūrį į gyvenimą ir įveikti sunkumus?
- Dėkingumas. Kaip išmokti vertinti tai, ką turiu?
- Humoras. Kaip humoras gali padėti susidoroti su stresu ir sunkiomis situacijomis?

Taisyklių ir ribų nustatymas



ŽALIA: Galimas elgesys

- Aktyviai dalyvaujame užsiėmimuose
- Padedame kitiems ir bendradarbiaujame
- Rūpinamės centro inventoriumi
- Klausomės instrukcijų ir sekame jomis
- Dalijamės idėjomis ir kūrybiškumu

GELTONA: Probleminis elgesys

- Naudojame telefonus be leidimo
- Pertraukiame kitus, kai jie kalba
- Paliekame savo darbo vietą nesutvarkytą
- Vėluojame į užsiėmimus
- Nenoriai dalyvaujame grupinėse veiklose

RAUDONA: Fiksuojamas elgesys

- Tyčiojamės iš kitų ar juos skriaudžiame
- Gadinama centro nuosavybė
- Naudojame netinkamą ar įžeidžiančią kalbą
- Atsisakome laikytis saugumo taisyklių
- Pasisaviname kitų daiktus be leidimo

JUODOS KORTELĖS

(Stabdomas užsiėmimas)

1. Fizinis smurtas prieš kitus
2. Pavojingas elgesys, keliantis grėsmę sau ar kitiems
3. Alkoholio ar kitų draudžiamų medžiagų vartojimas
4. Rimtas centro taisyklių pažeidimas (pvz., vagystė)
5. Nuolatinis ir tyčinis destruktivus elgesys

Kaip efektyviai naudoti šias korteles:

1. Pakabinkite jas matomoje vietoje.
2. Aptarkite kiekvieną kortelę su vaikais, paaiškindami elgesio pavyzdžius ir pasekmes.
3. Naudokite kaip greitą vizualinį priminimą kasdienėse situacijose.
4. Reguliariai peržiūrėkite ir atnaujinkite korteles, įtraukdami vaikus į šį procesą.
5. Sukurkite mažesnes versijas, kurias darbuotojai galėtų nešiotis.
6. Naudokite kaip atskaitos tašką diskusijoms apie elgesį ir jo pasekmes.



Panagrinėkime pavyzdžius

1. Pagarbos taisyklė
2. Tvarkos taisyklė
3. Saugumo taisyklė
4. Bendradarbiavimo taisyklė
5. Klausymosi taisyklė
6. Kūrybiškumo taisyklė
7. Punktualumo taisyklė
8. Technologijų naudojimo taisyklė
9. Konfliktų sprendimo taisyklė
10. Asmeninės erdvės taisyklė

Šios taisyklės gali būti naudojamos kaip pagrindas kuriant išsamesnes gaires skirtingoms amžiaus grupėms ar specifinėms centro veikloms. Jos taip pat gali būti naudojamos kaip atskaitos taškas diskusijoms su vaikais apie elgesį, vertybes ir tarpusavio santykius.



Pagarbos taisyklė:

- Ikimokyklinukai: "Būkime draugiški"
- Pradinukai: "Gerbkime vieni kitus"
- Paaugliai: "Vertinkime kiekvieno unikalumą ir nuomonę"

Tvarkos taisyklė:

- Ikimokyklinukai: "Žaislus padedame į vietą"
- Pradinukai: "Po veiklos sutvarkome savo darbo vietą"
- Paaugliai: "Prisiimkime atsakomybę už bendrų erdvių priežiūrą"

Saugumo taisyklė:

- Ikimokyklinukai: "Vaikštome ramiai"
- Pradinukai: "Judame saugiai, atsižvelgdami į kitus"
- Paaugliai: "Užtikrinkime savo ir kitų saugumą visose veiklose"

Bendradarbiavimo taisyklė:

- Ikimokyklinukai: "Dalijamės žaislais"
- Pradinukai: "Padedame vieni kitiems"
- Paaugliai: "Siekiamo bendrų tikslų dirbdami komandoje"

Klausymosi taisyklė:

- Ikimokyklinukai: "Ausytės klauso"
- Pradinukai: "Klausome, kai kiti kalba"
- Paaugliai: "Aktyviai klausomės ir gerbiame kitų nuomonę"

Kūrybiškumo taisyklė:

- Ikimokyklinukai: "Piešiame, ką norime"
- Pradinukai: "Išbandome naujas idėjas"
- Paaugliai: "Drąsiai išreiškiame save ir eksperimentuojame"

Punktualumo taisyklė:

- Ikimokyklinukai: "Ateik laiku į ratą"
- Pradinukai: "Nevėluok į užsiėmimus"
- Paaugliai: "Gerbk savo ir kitų laiką, planuok iš anksto"

Technologijų naudojimo taisyklė:

- Ikimokyklinukai: "Žaidžiame su planšete, kai leidžia mokytojas"
- Pradinukai: "Naudojame telefonus tik su mokytojo leidimu"
- Paaugliai: "Atsakingai naudokime technologijas, gerbdami privatumą"

Konfliktų sprendimo taisyklė:

- Ikimokyklinukai: "Jei pykstame, sakome auklėtojai"
- Pradinukai: "Sprendžiame nesutarimus kalbėdamiesi"
- Paaugliai: "Konstruktyviai spręskime konfliktus, ieškodami kompromisų"

Asmeninės erdvės taisyklė:

- Ikimokyklinukai: "Rankas laikome prie savęs"
- Pradinukai: "Gerbiame kitų asmeninę erdvę"
- Paaugliai: "Pripažįstame ir gerbiame fizinės bei emocinės ribas"



Panagrinėkime pavyzdžius

11. Draugiškumo taisyklė
12. Sveikos gyvensenos taisyklė
13. Aplinkosaugos taisyklė
14. Mokymosi taisyklė
15. Emocijų valdymo taisyklė
16. Kultūrų įvairovės taisyklė
17. Atsakomybės taisyklė
18. Mandagumo taisyklė
19. Laiko planavimo taisyklė
20. Pagalbos kitiems taisyklė

**Pasipraktikuokime
pritaikyti taisykles
skirtingo amžiaus vaikams**



Vaikui turime atsakyti į šiuos klausimus

- Kaip įeiti į patalpą?
- Ką padaryti, kai ateini į kabinetą kiekvieną rytą?
- Kur padėti striukę/paltą ir kuprinę?
- Ką daryti su atsineštu su savimi maistu?
- Kada paprastai ir kur yra valgoma?
- Kur saugoti ir laikyti pinigus?
- Kur laikyti aplankus, kitas kanceliarines priemones?
- Kam skirtas užsiėmimas ir kam skirta pertrauka?
- Kaip stumti/perkelti kėdę?
- Kaip klausytis, kai kažkas kalba? (sustok, pažiūrėk, galvok)



Instrukcija: kaip saugiai įeiti į patalpą

1. **Atsistok prie durų.** Prieš atidarydamas ir eidamas pro duris, sustok ir pažvelk, ar nėra kitų asmenų, kurie gali būti netoli durų ar nori jas atidaryti iš kitos pusės.
2. **Nenaudok smūgio ar netikėtumo.** Atidarydamas ar uždarydamas duris, nenaudok smūgio. Atidaryk jas lėtai, kontroliuodamas savo judesius.
3. **Nenaudok kojų.** Duris atidaryk naudodamas rankeną, o ne koja. Tai padės išvengti netyčinių kitų vaikų sužalojimų.
4. **Netriukšmauk.** Uždarydamas duris, stenkis netriukšmauti, kad netrukdytum mokytojui ir kitiems vaikams.
5. **Nelaikyk pravertų durų kokia nors kūno dalimi.** Jei nori palikti duris atidarytas, naudok tam skirtas priemones, jei tokių yra.
6. **Jei durys stiklinės ar yra dalinai stiklinės,** prieš jas atidarydamas pasižiūrėk, ar už durų niekas nestovi.
7. **Būk atidus per pirmą ir paskutinį užsiėmimą.** Šiuo laikotarpiu daug mokinių juda koridoriais, todėl ypač svarbu būti atsargiam atidarant ar uždaryant duris.
8. **Atidaręs duris, pažvelk į abi puses.** Tai padės išvengti netyčinio susidūrimo su kitais vaikais ar mokytojais.
9. **Laikykis dešinės pusės.** Praeidamas pro duris, laikykis koridoriaus dešinės pusės, kad sumažintum susidūrimo riziką.
10. **Švelniai uždaryk duris.** Po to, kai praeisi pro duris, uždaryk jas švelniai ir įsitikink, kad jos tinkamai užsidarė.

Matote pasikartojančią problemą? Teks ją išdidiinti ir detalizuoti



Vaikui turime atsakyti į šiuos klausimus



- Kaip atsakyti į klausimą, kurį uždavė mokytoja (signalas, laukimas, atsakymas)
- Koku signalu mokytoja prašo grupėje tylos?
- Ką daryti, jei suaugusieji kalbasi, o tu nori jų paklausti?
- Kuriose vietose kabinete reikėtų vaikščioti atsargiau?
- Ką daryti, jei jautiesi blogai?
- Ką daryti, jei užuodei dūmų kvapą/priešgaisrinį signalą?
- Kur laikyti savo mobilią telefoną?
- Kada galima klausytis muzikos ar žaisti žaidimus?

Padėjo: www.ourcampus.co.uk

O jeigu leistume vaikams kurti taisykles?

1. "Kas garsiau rėkia, tas laimi!"
2. "Tvarkytis draudžiama - kas sukuria didžiausią netvarką, tas čempionas!"
3. "Kas sugeba supykdyti mokytoją, gauna papildomą pertrauką."
4. "Pieštukus ir flomasterius galima naudoti tik sienų dekoravimui."
5. "Kiekvienas turi teisę sulaužyti bent vieną daiktą per dieną."
6. "Jei nepatinka veikla, gali tiesiog išeiti iš kabineto bet kada."
7. "Muštynės leidžiamos, bet tik su pagalvėmis... ir kėdėmis... ir viskuo, kas po ranka."
8. "Kas sugeba priversti kitą vaiką verkti, tas tampa 'Dienos bosu'."
9. "Klaudyti mokytojų yra neprivaloma - jei nenori, tiesiog ignoruok."
10. "Maistą galima mėtyti - kas pataiko į tolimesnį taikinį, tas laimi."



Šios "taisyklės" aiškiai parodo nepageidaujamą elgesį ir vertybes, kurios prieštarauja pozityviai ir saugiai ugdymo aplinkai. Tačiau vietoj to, kad tiesiog atmestume šias idėjas, galime jas panaudoti kaip atskaitos tašką diskusijai su vaikais:

1. Aptarkite, kodėl tokios taisyklės būtų žalingos visiems.
2. Paklauskite vaikų, kaip jie jaustųsi, jei kiti elgtųsi pagal šias taisykles.
3. Paprašykite jų sugalvoti pozityvių alternatyvų kiekvienai "blogai" taisyklei.
4. Diskutuokite apie tai, kokie jausmai ar poreikiai gali slypėti už noro sukurti tokias taisykles (pvz., noras būti išgirstam, turėti kontrolę, išreikšti pyktį).
5. Kartu su vaikais sukurkite strategijas, kaip pozityviai išreikšti savo jausmus ir patenkinti poreikius.

Pavyzdžiui, vietoj "Kas garsiau rėkia, tas laimi!", galėtume sukurti taisyklę "Kiekvienas turi teisę būti išgirstas". Arba vietoj "Tvarkytis draudžiama", galėtume sugalvoti "Kuriname jaukią aplinką visi kartu".

Tokiu būdu net ir "blogos" taisyklių idėjos gali tapti puikiu mokymo įrankiu, padedančiu vaikams suprasti elgesio pasekmes ir ugdyti empatiją bei socialinę atsakomybę.

1. Namų darbai 📝

- Nepamirškite, kad turime ir kitų dalykų pamokas
- Neužduokite namų darbų prieš pat atostogas
- Jei mes neužmirštam namų darbų, tai ir jūs neužmirškite jų patikrinti
- Penktadieniais namų darbai - nelegalu!

2. Kontroliniai darbai 📋

- Ne daugiau kaip vienas kontrolinis per dieną
- Perspėti apie kontrolinį bent prieš savaitę
- Netikėti kontroliniai = neteisinga
- Pataisyti kontrolinius greičiau nei per mėnesį

3. Pamokų laikas 🕒

- Jei mes negalim vėluoti, tai ir jūs nevėluokit
- Neužtęsti pamokos per pertrauką
- Leisti išeiti į tualetą be tardymo
- Jei skambutis nuskambėjo - pamoka baigta!

O jeigu įvestumėte taisykles mokytojams?

4. Telefonai 📱

- Jei mums negalima naudotis telefonais, tai ir jūs nenaudokite
- Leisti naudoti telefonus mokymosi tikslais
- Neatiminėti telefonų iki pasaulio pabaigos
- Per kontrolinį galima klausyti muzikos su ausinėmis

5. Vertinimas 🎯

- Nerašyti dviejų nuo karto
- Duoti šansą pasitaisyti
- Nestatyti pažymių už nepadarytą namų darbą
- Vertinti pagal pastangas, ne tik rezultata

6. Bendravimas 🗣️

- Nerėkti ant visos klasės dėl vieno mokinio
- Neversti atsakinėti prieš klasę, jei mokinyš bijo
- Neklausinėti, kas atsitiko, kai mokinyš liūdnas (bent ne prieš visą klasę)
- Nevadinti mūsų jaunesnių brolių/seserų vardais



7. Aplinka 🌈

- Leisti per pertraukas būti klasėje
- Neišvaryti į lauką, kai lyja
- Leisti gerti vandenį per pamokas
- Įrengti klasėje patogius suolus, ne kalėjimo kėdes

8. Humoro kodeksas 😊

- Juoktis iš mūsų juokelių (nors kartais)
- Neversti juoktis iš mokytojo juokelių
- Leisti kartais pažiūrėti filmą
- Nepykti, kai klasė juokiasi (jei tai nėra iš mokytojo)

9. Mokymosi procesas 📖

- Paaiškinti dar kartą, jei kas nesupranta
- Nemaišyti matematikos su filosofija
- Nedaryti grupinių darbų su tais, su kuriais niekada nedirbame
- Neužduoti pristatymų kiekvieną savaitę

O jeigu įvestumėte taisykles mokytojams?

10. Specialios išimtys ★

- Per gimtadienį negalima kviesti atsakinėti
- Pirmadienį ryte - jokių kontrolinių
- Paskutinę dieną prieš atostogas - tik filmai
- Kai lauke sniega - pamoka lauke (sniego karas!)

BONUS TAISYKLĖ: ☀️ "Jei mokytojas pažeidžia bent 3 taisykles per dieną - kitą dieną pamokos NĖRA!"

P.S. Visos šios taisyklės galioja iki tol, kol mokytojas neprimena, kas iš tikrųjų kuria taisykles mokykloje 😊



Matomos taisyklės jūsų patalpoje

1. Būkime mandagūs ir pagarbūs vieni kitiems.
2. Naudokime mandagų žodį „prašau“ ir „ačiū“.
3. Nekelkime balso ir nesielkime agresyviai.
4. Neįžeidinėkime ir nežeminkime kitų.
5. Gerbkime kitų žmonių asmenines ribas.
6. Laikykimes mokyklos nustatyto darbo laiko.
7. Būkite atsakingi už savo daiktus.
8. Neimkite kitų daiktų be leidimo.
9. Nešiukšlinkime ir palaikykime tvarką centre.
10. Laikykimes priešgaisrinės saugos taisyklių.
11. Aktyviai dalyvaukite pamokose.
12. Gerbkime kitų nuomonę ir išklausykime vieni kitus.
13. Būkite tolerantiški ir atviri kitiems.
14. Padėkite vieni kitiems ir bendradarbiaukite.
15. Nekelkite problemų ir nekurstykite konfliktų.
16. Rūpinkitės savo asmenine higiena.
17. Laiku atlikite namų darbus ir užduotis.
18. Būkite atsakingi už savo elgesį ir veiksmus.
19. Laikykites mokyklos taisyklių ir susitarimų.
20. Būkite pozityvūs ir optimistiški!

Klausykitės, kai kalba kitas: kai kam nors skiriamas žodis, kiti turėtų klausyti, o ne trukdyti.

Pakelkite ranką norėdami kalbėti: taip būna lengviau kontroliuoti, kas ir kada kalba.

Nenaudokite piktų žodžių arba nepageidaujamų veiksmų: elkitės pagarbiai ir draugiškai.

Laikykitės eilės, jei reikia: pvz., atsakinėjant, eilėje prie geriamojo vandens ar tualetų.

Būkite punktualūs: atvykite į užsiėmimus laiku ir grįžkite po pertraukų laiku.

Laikykitės paskirtos vietos: nevaikščiokite aplink kabinetą, jei tam nėra priežasties.

Nevalgykite ar negerkite, jei tai neleidžiama: kai kuriose grupėse gali būti taisyklių apie valgymą ir gėrimą.

Naudokitės "magiškaisiais" žodžiais: "Prašom", "Ačiū", "Atsiprašau".

Padėkite sutvarkyti: pasistengkite padėti sutvarkyti erdvę po veiklos, jei to reikia.

Laikykitės saugumo taisyklių: visada laikykitės instrukcijų, kad užtikrintumėte visų saugumą.

Taisyklės paprastomis frazėmis



Nesivaržykite prašyti pagalbos: jei turite klausimų ar susiduriate su sunkumais, kreipkitės į mokytoją.

Būkite atidūs: dėmesys yra svarbus, kad galėtumėte mokytis ir dalyvauti.

Turėkite reikiamas priemones: pvz., rašiklis, sąsiuvinis ar kitos reikiamos priemonės.

Gerbkite kito nuomonę: supraskite, kad visi gali turėti skirtingą nuomonę, ir tai yra gerai.

Išlaikykite gerą kūno kalbą: venkite sukryžiuotų rankų, surauktų kaktų ar kitų uždaro elgesio ženklų.

Neskubėkite išeiti: po užsiėmimo palaukite, kol mokytojas pabaigs ir leis jums išeiti.

Nenaudokite mobiliųjų telefonų be leidimo: mobilieji telefonai, planšetiniai kompiuteriai ar kiti prietaisai turėtų būti naudojami tik tada, kai leidžia mokytojas.

Elkitės etiškai: nepasakokite kito vaiko istorijų be jo leidimo.

Būkite aktyvūs: nebūkite pasyvūs.

Būkite kantrūs: supraskite, kad kai kurie vaikai gali mokytis ar daryti kažką lėčiau, ir tai yra gerai.

Taisyklės paprastomis frazėmis



- Taip pat naudinga pateikti trumpas atmintines
- Rekomenduojama jas vizualiai suvaidinti ir aptarti
 - mokytojo reakciją
 - vaikų reakciją
- Mokytis ir mokyti atskirti dvi žinutes: tinkamas/netinkamas elgesys ir nuostabus vaikas

Išmokime savo mokyklos taisykles ... MINTINAI



Pasirinkite būdą, kaip vaikus supažindinsite su formaliomis taisyklėmis

- ... perskaito ir turi užduoti klausimus...
- ... pristatote 3-7 situacijas, susiedami su konkrečiomis taisyklėmis...
- ... aptariate su seniūnu, girdint moksleiviams...
- ... sukuriate žaislingas užduotis surasti tekste...

Priedas Nr. 14

VILNIAUS JONO BASANAVIČIAUS PROGIMNAZIJOS
MOKINIŲ ELGESIO TAISYKLĖS

**I SKYRIUS
BENDROJI DALIS**

1. Mokinio elgesio taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato Vilniaus Jono Basanavičiaus progimnazijos (toliau – Progimnazija) mokinių elgesio taisykles progimnazijoje, jos teritorijoje ir prieigose, progimnazijoje vykstančiuose renginiuose bei progimnazijos organizuojamuose renginiuose, kurie vyksta už progimnazijos ribų, bei mokinių, mokinių ir mokytojų bei kitų bendruomenės narių, progimnazijos svečių tarpusavio santykiuose.

2. Taisyklės parengtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos (toliau – LR) Konstitucija, LR Švietimo įstatymu, LR Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, LR Vaiko teisių pagrindų įstatymu, Vaiko teisių konvencija, LR Vyriausybės nutarimais, Švietimo ir mokslo ministerijos norminiais aktais, Bendrosiomis programomis, Vilniaus Jono Basanavičiaus progimnazijos nuostatais, Patėčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašu, Poveikio priemonių taikymo netinkamai besielgiantiems mokiniams tvarkos aprašu bei kitais teisės aktais ir siekiant sukurti Progimnazijoje ir jos aplinkoje saugią, draugišką ir bendradarbiavimu pagrįstą atmosferą bei reglamentuoti mokinių elgesio normas.

3. Taisyklės apibrėžia šiuos tikslus:

3.1. ugdyti gyvenimui būtinas socialines ir asmenines kompetencijas;

3.2. stropiai mokytis, dalyvauti Progimnazijos veikloje;

3.3. būti atsakingam (punktualiai ir reguliariai lankyti Progimnaziją, gerbti kitų teises);

3.4. ugdyti ir skleistį savo gebėjimus ir talentą;

3.5. ugdyti pagarbų santykį su kitais žmonėmis, mandagų elgesį ir bendrąją kultūrą;

4. Siekiant tvarkos ir drausmės būtina, kad pagarba, atidumas ir nuosisius bendravimas su kitais taptų įpročiu, o kiekvienas asmuo jaustų atsakomybę už save ir kitus.

5. Mokinių interesams atstovauja Mokinių taryba, mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai).

6. Šių Taisyklių privalo laikytis kiekvienas Progimnazijos mokinys.

7. Progimnazijos bendruomenės nariai turi teisę teikti siūlymus dėl Taisyklių pakeitimų, kurie aptariami Mokinių ir Progimnazijos tarybose.

8. Sudarydamas Mokymo sutartį, mokinys ir jo tėvai (globėjai, rūpintojai) susipažįsta su šiomis Taisyklėmis.

9. Mokinio taisyklių reikalavimų vykdymą prižiūri klasių vadovai, mokytojai ir kiti darbuotojai, Mokinių Savivalda, kiti bendruomenės nariai.

**II SKYRIUS
MOKINIO TEISĖS**

10. Pagal savo gebėjimus ir poreikius mokytis mokykloje, savarankiškai mokytis ir gauti tinkamą išsilavinimą.

11. Mokinys turi teisę į saviraiškos laisvę, nekenkiant kitiems.

12. Mokytis savitarpio supratimu grįstoje, psichologiškai ir fiziškai saugioje aplinkoje, turėti higienos reikavimus atitinkantį mokymosi krėvį, vietą ir aplinką.

13. Gauti informaciją apie švietimo programas, mokymosi formas.



1. Sveikatos situacijos:
 - **Lėtinės sveikatos būklės** (pvz., diabetas - leidžiama valgyti klasėje)
 - **Laikinios traumos** (riboto mobilumo atvejai - vėlavimas į pamokas)
 - **Psichologinės būsenos** (panikos atakos - leidimas išeiti iš klasės)
 - **Specifiniai pojūčių sutrikimai** (pvz., leisti dėvėti kepurę esant šviesos jautrumui)
2. Specialieji ugdymosi poreikiai:
 - **Autizmo spektro sutrikimas** (leisti naudoti nusiramino priemonės)
 - **ADHD** (papildomi judesio leidimai, trumpos pertraukėlės)
 - **Mokymosi sutrikimai** (papildomas laikas užduotims)
 - **Sensoriniai iššūkiai** (leidimas naudoti triukšmą slopinančias ausines)
3. Šeimos aplinkybės:
 - **Sudėtingos šeimos situacijos** (skyrybos, artimųjų netektis)
 - **Laikini gyvenamosios vietos pokyčiai** (lankstesnis požiūris į namų darbus)
 - **Tėvų darbo specifika** (vėlavimas dėl tėvų darbo grafiko)
 - **Globos situacijos** (adaptacinis periodas keičiantis globėjams)

Išimčių valdymas



4. Kultūrinės/religinės priežastys:
 - **Religinės šventės** (lankstumo suteikimas dėl pasninko)
 - **Kultūriniai ypatumai** (specifinė apranga ar aksesuarai)
 - **Kalbiniai barjerai** (adaptacinis periodas naujai atvykusiems)
 - **Tradicioniai įsipareigojimai** (dalyvavimas kultūriniuose renginiuose)
5. Adaptaciniai periodai:
 - **Nauji mokiniai** (švelnesnis taisyklių taikymas adaptaciniu periodu)
 - **Grįžimas po ilgos pertraukos** (po ligos, karantino)
 - **Perėjimas iš kitos mokyklos** (laipsniškas naujų taisyklių įvedimas)
 - **Po traumuojančių įvykių** (lankstumas atsigavimo periodu)
6. Specifinės mokymosi situacijos:
 - **Projektinė veikla** (kitoks erdvės ir laiko organizavimas)
 - **Integruotos pamokos** (modifikuotos elgesio taisyklės)
 - **Netradicinės mokymosi erdvės** (pritaikytos taisyklės išvykose)
 - **Technologijų naudojimas** (specialios taisyklės IT pamokose)

Elgesio korekcija bendradarbiaujant su tėvais



49 straipsnis. Mokytojo teisės

1. Mokytojas turi teisę:

- 1) siūlyti savo individualias programas; **pasirinkti pedagoginės veiklos būdus ir formas;**
- 2) ne mažiau kaip **5 dienas** per metus **dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo programose** ir renginiuose;
- 3) būti atestuotas ir įgyti kvalifikacinę kategoriją švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka;
- 4) **dirbti savitarpio pagarba grįstoje, psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugioje aplinkoje, būti apsaugotam nuo bet kokio smurto**, turėti higienos reikalavimus atitinkančią ir tinkamai aprūpintą darbo vietą, gauti informacinę, ekspertinę, konsultacinę ir psichologinę pagalbą pedagoginėje psichologinėje tarnyboje arba iš psichologinės pagalbos teikėjo, su kuriuo savivaldybės vykdomoji institucija yra sudariusi sutartį dėl psichologinės pagalbos teikimo;
- 4¹) į nešališką mokytojo darbo vertinimą, teisingą apmokėjimą už darbą;
- 5) dalyvauti mokyklos savivaldoje ir profesinės sąjungos veikloje;
- 6) **siūlyti mokyklos vadovui** Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo nustatyta tvarka kreiptis dėl minimalios ar vidutinės priežiūros priemonės vaikui skyrimo, taip pat siūlyti mokyklos vadovui skirti vaikui už švietimo įstaigos vidaus tvarkos taisyklių ir mokinio elgesio normų pažeidimus **drausmines auklėjamojo poveikio priemones, nurodytas švietimo įstaigos vidaus tvarką nustatančiuose dokumentuose;**
- 6¹) įstatymų nustatyta tvarka ginti savo teises;
- 7) naudotis kitomis Profesinio mokymo įstatymo, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo ir kitų įstatymų nustatytomis teisėmis.



49 straipsnis. ... ir pareigos

2. Mokytojas privalo:

- 1) **užtikrinti ugdomų mokinių saugumą, geros kokybės ugdymą;**
- 2) ugdyti tvirtas mokinių dorovės, pilietines, tautines ir patriotines nuostatas, pagarbą Lietuvos valstybei, Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos istorijai, lietuvių kalbai, valstybės simboliams, visuomenei, tėvams, savo kultūriniam identitetui, laiduoti mokinių asmenybės galių plėtotę, suprantamai ir aiškiai, taisyklinga lietuvių kalba perteikti ugdymo turinį, kai teisės aktais nustatyta, kad atitinkamas ugdymo turinys perteikiamas lietuvių kalba;
- 3) **laikytis švietimo įstaigų nusistatytų etikos normų** ir švietimo įstaigos vidaus tvarką nustatančių dokumentų reikalavimų, savo veiksmais ir elgesiu nediskredituoti mokyklos, gerbti Lietuvos valstybę, Lietuvos Respublikos Konstituciją, Lietuvos istoriją, lietuvių kalbą, visuomenę ir valstybės simbolius, žmogaus teises ir pagrindines laisves;
- 4) tobulinti savo kvalifikaciją **prioritetinėse kvalifikacijos tobulinimo srityse**, kurias tvirtina švietimo, mokslo ir sporto ministras;
- 5) ugdyti remdamasis mokinių gebėjimais ir polinkiais, **stiprinti mokymosi motyvaciją ir pasitikėjimą savo gebėjimais**, suteikti pagalbą mokiniams, turintiems ugdymosi, mokymosi sunkumų ir specialiųjų ugdymosi poreikių, pritaikyti jiems dalyko programą, turinį, metodus;
- 6) **nešališkai vertinti** mokinių mokymosi pasiekimus ir nuolat juos informuoti apie mokymosi pažangą;
- 7) **mokyklos nustatyta tvarka informuoti tėvus** (globėjus, rūpintojus) **apie jų vaiko būklę, ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, mokyklos lankymą ir elgesį**, taip pat **informuoti švietimo įstaigos vadovą apie pastebėtą smurto atvejį;**
- 8) **bendradarbiauti su kitais mokytojais**, kad būtų pasiekti mokymo tikslai;
- 9) **gerbti mokinį kaip asmenį**, nepažeisti jo teisių ir teisėtų interesų;
- 10) vykdyti kitas Profesinio mokymo įstatymo, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo nustatytas pareigas.





46 straipsnis. Mokinio teisės ir pareigos

1. Mokinys turi teisę:

- 1) nemokamai gauti informaciją apie veikiančias mokyklas, švietimo programas, mokymosi formas;
- 1¹) ikimokyklinį, priešmokyklinį, pradinį, pagrindinį ir vidurinį ugdymą;
- 2) pagal savo gebėjimus ir poreikius mokytis mokykloje, savarankiškai mokytis ir įgyti išsilavinimą, kvalifikaciją;
- 3) sulaukęs 14 metų, savarankiškai pasirinkti dorinio ugdymo (tikybos arba etikos) programą;
- 4) **gauti geros kokybės švietimą;**
- 5) pasirinkti formaliojo švietimo programas papildančius ir jo saviraiškos poreikius tenkinančius šių programų modulius, pasirenkamųjų dalykų programas, kursus;
- 6) į apsaugą nuo smurto, psichologinę, specialiąją pedagoginę, specialiąją, socialinę pedagoginę pagalbą, profesinį orientavimą ir švietimo informacinę pagalbą, sveikatos priežiūrą mokykloje, **informaciją apie savo pasiekimų vertinimą ir kitą su mokymusi susijusią informaciją;**
- 7) **mokytis** savitarpio pagarba grįstoje, psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai **saugioje aplinkoje**, turėti higienos reikalavimus atitinkančius mokymosi krūvį ir aplinką;
- 8) į **nešališką mokymosi pasiekimų įvertinimą;**
- 9) dalyvauti mokyklos savivaldoje;
- 10) įstatymų nustatyta tvarka ginti savo teises;
- 11) naudotis kitomis Profesinio mokymo įstatymo ar Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo ir kitų įstatymų nustatytais teisėmis;
- 12) į nuoseklų ir ilgalaikį socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą mokykloje;
- 13) į akademines atostogas dėl ligos, gydytojų konsultacinei komisijai rekomendavus, arba nėštumo ir gimdymo ar atostogų vaikui prižiūrėti metu, neprarandant mokinio statuso ir teisės po akademinių atostogų tęsti mokymąsi toje mokykloje, kurioje mokėsi prieš akademines atostogas.

46 straipsnis. Mokinio teisės ir pareigos

2. Mokinys privalo:

- 1) **sudarius mokymo sutartį, laikytis visų jos sąlygų, mokyklos vidaus tvarką nustatančių dokumentų reikalavimų**, savo veiksmais ir elgesiu nediskredituoti mokyklos;
- 2) **reguliariai lankyti mokyklą**, be pateisinamos priežasties nepraleisti pamokų ir kitų privalomų ugdymo proceso užsiėmimų;
- 3) nuosekliai ir **stropiai mokytis, atlikti mokytojo pateiktas mokymosi užduotis;**
- 4) gerbti Lietuvos valstybę, Lietuvos Respublikos Konstituciją, Lietuvos istoriją, lietuvių kalbą, visuomenę ir valstybės simbolius, žmogaus teises ir pagrindines laisves;
- 5) **laikytis mokinio elgesio normų, gerbti mokytojus ir kitus mokyklos bendruomenės narius**, nepažeisti jų teisių ir teisėtų interesų;
- 6) mokytis pagal priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo programas iki 16 metų;
- 7) dalyvauti nuoseklioje ir ilgalaikėje prevencinėse programose, pranešti apie emocinio ir fizinio smurto atvejus suaugusiems, **nekelti pavojaus savo ir kitų asmenų sveikatai, saugumui ir gyvybei.**



47 straipsnis. Tėvų (globėjų, rūpintojų) teisės ir pareigos

1. Tėvai (globėjai, rūpintojai) turi teisę:

- 1) nemokamai gauti informaciją apie veikiančias mokyklas, švietimo programas, mokymo formas, mokykloje vykdomas su vertybinių nuostatų ugdymu susijusias programas ir veiklas;
- 2) dalyvauti parenkant (prireikus parinkti) vaikui ugdymo programą, formą, mokyklą ar kitą švietimo teikėją;
- 3) **gauti informaciją apie vaiko būklę, ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, mokyklos lankymą ir elgesį, po mokymosi pasiekimų patikrinimų gauti rekomendacijas dėl vaiko mokymosi pasiekimų gerinimo;**
- 4) dalyvauti **mokyklos savivaldoje ir mokyklos bendruomenės susirinkimuose** aptariant svarbius mokyklos klausimus ir **mokyklos vadovo metų veiklos ataskaitą;**
- 5) dalyvauti įvertinant vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius ir gauti **išsamią informaciją apie įvertinimo rezultatus;**
- 6) leisti vaiką mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą ne vėliau, negu vaikui tais kalendoriniais metais sueina 6 metai, o pagal pradinio ugdymo programą – ne vėliau, negu vaikui tais kalendoriniais metais sueina 7 metai;
- 7) tėvai (globėjai) turi teisę kreiptis į pedagoginę psichologinę tarnybą arba švietimo pagalbos tarnybą, kurios aptarnavimo teritorijoje yra švietimo teikėjas, dėl 5 metų vaiko brandumo ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą vertinimo ir ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo kreipimosi dienos gauti iš šių tarnybų rekomendacijas dėl vaiko pasirengimo mokytis;
- 8) **reikalauti, kad vaikui būtų teikiamas geros kokybės ugdymas;**
- 9) naudotis kitų įstatymų nustatytais teisėmis ir įstatymų nustatyta tvarka ginti savo teises.



47 straipsnis. Tėvų (globėjų, rūpintojų) teisės ir pareigos

2. Tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo:

- 1) vaiką, kuriam tais kalendoriniais metais iki balandžio 30 dienos yra suėję 5 metai, leisti mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą, išskyrus šio įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje numatytus atvejus, vaiką, kuriam tais kalendoriniais metais iki balandžio 30 dienos yra suėję 6 metai, leisti mokytis pagal pradinio ugdymo programą, išskyrus šio įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje numatytus atvejus;
- 2) sudaryti vaikui sveikas ir saugias gyvenimo sąlygas, gerbti vaiko asmenybę, apsaugoti jį nuo smurto, prievartos ir išnaudojimo, užtikrinti, kad vaiko sveikata būtų patikrinta laiku;
- 3) **bendradarbiauti su mokyklos vadovu, kitu švietimo teikėju, mokytojais, kitais specialistais, teikiančiais specialiąją, psichologinę, socialinę pedagoginę, specialiąją pedagoginę pagalbą, sveikatos priežiūrą, sprendžiant vaiko ugdymosi klausimus ir vykdyti jų rekomendacijas. Vaikui smurtaujant ar patiriant smurtą, kartu su vaiku psichologo nurodytu laiku atvykti į konsultaciją;**
- 4) parinkti savo vaikams iki 14 metų dorinio ugdymo (tikiybės arba etikos) programą;
- 5) ugdyti vaiko vertybines orientacijas, **kontroliuoti ir koreguoti jo elgesį**, ugdyti pagarbą Lietuvos valstybei, Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos istorijai, lietuvių kalbai, visuomenei ir valstybės simboliams;
- 6) **užtikrinti** vaiko parengimą mokyklai, jo **nuoseklų ir stropų mokymąsi, mokymosi užduočių atlikimą** pagal priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo programas iki 16 metų;
- 7) **užtikrinti vaiko punctualų ir reguliarų mokyklos lankymą, pamokų ir kitų privalomų ugdymo proceso užsiėmimų nepraleidimą** be pateisinamos priežasties; jeigu vaikas negali atvykti į mokyklą, nedelsdami informuoti mokyklos administraciją ar jos įgaliotus asmenis;
- 8) dalyvauti parenkant vaikui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo programą ir mokyklą;
- 9) **pranešti mokyklos vadovui apie žinomą smurto švietimo įstaigoje atvejį;**
- 10) **gerbti mokytojus ir kitus mokyklos bendruomenės narius, nepažeisti jų teisių ir teisėtų interesų.**



Sveiki atvykę į mūsų ypatingą tėvų susirinkimą

Šis susirinkimas bus kitoks – mes nekalbėsime apie greitus sprendimus ar stebuklingus receptus. Vietoj to, kviečiame jus į nuostabią kelionę, kurioje kartu su savo vaikais augsime, mokysimės ir tobulėsime.

Kodėl mes čia susirinkome?

1. **Suprasti, ne spręsti:** mūsų tikslas – giliau suprasti iššūkius, su kuriais susiduria mūsų vaikai, o ne skubiai juos "išspręsti".
2. **Ugdyti, ne taisyti:** mes siekiame ugdyti mūsų vaikų charakterį ir įgūdžius, o ne tiesiog "pataisyti" problemas.
3. **Bendradarbiauti, ne konkuruoti:** mes esame komanda – mokytojai, tėvai ir vaikai. Kartu mes galime pasiekti daugiau

(Akademiniai iššūkiai):

- **Sudėtinga medžiaga:** kai kurie moksleiviai gali sunkiai suprasti tam tikrus mokomosios medžiagos aspektus.
- **Laiko valdymas:** daugeliui moksleivių sunku organizuoti laiką ir tinkamai planuoti užduotis bei savarankišką veiklą.
- **Mokymosi strategijos:** kiekvienas moksleivis mokosi skirtingai, todėl gali kilti sunkumų rasti veiksmingiausią mokymosi būdą.

(Socialiniai iššūkiai):

- **Bendraamžių spaudimas:** noras priklausyti grupei gali keisti vaiko elgesį ar priversti priimti nesaugius sprendimus.
- **Konfliktai su bendraamžiais:** nesutarimai, nesupratimai ar net patyčios gali tapti rimta problema.
- **Santykiai su mokytojais:** kartais moksleiviai gali jausti, kad su jais nesielgiama teisingai arba kad jie nesuprasti.

Kodėl nėra greitų sprendimų?

1. **Augimas reikalauja laiko:** kaip ir augalui, mūsų vaikams reikia laiko augti ir stiprėti.
2. **Kiekvienas vaikas unikalus:** kas veikia vienam, gali neveikti kitam.
3. **Gyvenimo pamokos:** kai kurie iššūkiai yra svarbios gyvenimo pamokos, kurias vaikai turi išmokti patys.

Kaip mes galime padėti?

1. **Būkime kantrūs:** suteikime vaikams laiko ir erdvės augti.
2. **Klauskimės:** kartais vaikams tiesiog reikia būti išklausytiems, o ne "pataisytiems".
3. **Rodykime pavyzdį:** mūsų elgesys moko vaikus labiau nei mūsų žodžiai.
4. **Bendradarbiaukime:** nuolat bendraukime su mokytojais ir kitais tėvais.

/Tėvų susirinkimų metu

/vaizdo instrukcijos

/laiškas

/aptarimas mažose grupelėse

"problemos ir iššūkiai - sudėtinė dalis, priimkime strateginius sprendimus, kaip reaguojame ir ką sakome/mokome"



(Asmeniniai ir emociniai iššūkiai):

- **Savigarba ir pasitikėjimas savimi:** kai kuriems moksleiviams gali kilti abejonių dėl savo gebėjimų ar išvaizdos.
- **Emocinės problemos:** depresija, nerimas, stresas gali turėti įtakos moksleivio pasiekimams mokykloje.
- **Šeimos problemos:** problemos namuose gali turėti neigiamą poveikį moksleivio pasirodymui mokykloje.

(Fiziniai iššūkiai):

- **Sveikatos problemos:** kai kurie moksleiviai gali turėti sveikatos problemų, kurios trukdo mokytis.
- **Fiziniai nutikimai:** stumdymai, parkritimai, pasitaikantys fiziniai konfliktai gali turėti ilgalaikį poveikį moksleiviui.

(Kiti iššūkiai):

- **Finansiniai iššūkiai:** ne visi šeimos gali sau leisti turėti ar galėti, todėl kai kuriems moksleiviams gali kilti finansinių sunkumų.
- **Kultūriniai ar kalbiniai skirtumai:** migracijos, įvairių kultūrų ir kalbų įvairovė gali sukelti sunkumų kai kuriems moksleiviams, ypač jei jie neseniai atvyko iš kitos šalies.

/Tėvų susirinkimų metu
/vaizdo instrukcijos
/laiškas
/aptarimas mažose grupelėse

“problemos ir iššūkiai - sudėtinė dalis, priimkime strateginius sprendimus, kaip reaguojame ir ką sakome/mokome”



[įtraukite savo turinio]

1. PRADĖKITE NUO POZITYVO

- Pirmiausia pasidalinkite teigiamais pastebėjimais apie vaiką
- Paminėkite konkretų vaiko potencialą ar stiprybes
- Pabrėžkite, kad siekiate bendro tikslo - padėti vaikui
- Išreikškite tikėjimą, kad kartu galite rasti sprendimus

2. FAKTAI, NE VERTINIMAI

- Aprašykite konkrečius elgesio epizodus, vengdami etikečių
- Pateikite objektyvius stebėjimus, ne interpretacijas
- Naudokite "neutralią kalbą" be emocinių epitetų
- Dokumentuokite įvykius su datomis ir kontekstu

3. ĮTRAUKITE TĖVUS KAIP EKSPERTUS

- Paklauskite apie vaiko elgesį namuose
- Išsiaiškinkite, kokie metodai veikia šeimoje
- Paprašykite pasidalinti įžvalgomis apie vaiką
- Pripažinkite tėvų patirtį ir žinias apie savo vaiką

4. KURKITE BENDRĄ STRATEGIJĄ

- Sutarkite dėl konkrečių tikslų
- Numatykite aiškius žingsnius mokykloje ir namuose
- Paskirstykite atsakomybes

5. SUSITARKITE DĖL REGULIARAUS SITUACIJOS APTARIMO

6. UŽTIKRINKITE NUOSEKLIĄ KOMUNIKACIJĄ

- Susitarkite dėl komunikacijos būdo (el. dienynas, žinutės, skambučiai)
- Numatykite reguliarių grįžtamojo ryšio teikimą
- Informuokite apie tiek teigiamus, tiek neigiamus pokyčius
- Reaguokite operatyviai į tėvų klausimus ar pastebėjimus

Problemas sprendžiame su tėvais



6. ORIENTUOKITĖS Į SPRENDIMUS

- Vengite kaltinimų ir kritikos
 - Orientuokitės į ateities veiksmus
 - Siūlykite konkrečius sprendimo būdus
 - Būkite atviri tėvų pasiūlymams
- #### 7. KURKITE PAGALBOS TINKLĄ
- Identifikuokite reikalingus specialistus (psichologą, socialinį pedagogą)

- Pasiūlykite papildomos pagalbos šaltinius
- Informuokite apie mokyklos pagalbos galimybes
- Padėkite tėvams rasti reikiamus resursus

8. SEKITE PROGRESĄ

- Reguliariai fiksuokite elgesio pokyčius
- Atnaujinkite tikslus pagal situaciją
- Švenčiate net mažus pasiekimus
- Koreguokite strategijas pagal rezultatus

9. IŠLAIKYKITE PROFESIONALUMĄ

- Kontroliuokite savo emocijas
- Išlaikykite konfidencialumą
- Vengite kitų vaikų ar šeimų lyginimo
- Demonstruokite pagarbą šeimos vertybėms

10. BŪKITE LANKSTŪS IR KANTRŪS

- Pripažinkite, kad pokyčiai vyksta palaipsniui
- Būkite pasiruošę adaptuoti strategijas
- Suteikite laiko strategijoms suveikti
- Palaikykite tėvų pastangas, net jei rezultatai ne iš karto matomi

1. **Rami reakcija**
2. **Atviras ir rūpestingas pokalbis**
3. **Empatijos ugdymas**
4. **Pasekmių aiškinimas**
5. **Taisyklių nustatymas**
6. **Atsakomybės mokymas**
7. **Įtraukimas į sprendimų priėmimą**
8. **Palaikymas ir pagalba**
9. **Profesionalios pagalbos ieškojimas**
10. **Stebėjimas ir vertinimas**
11. **Bendradarbiavimas su mokykla**
12. **Tinkamo elgesio modeliavimas**

*Patarimai tėvams: jeigu
jūsų vaikas elgiasi
netinkamai*



PIRMAS ŽINGSNIS: SUVALDYKITE SAVO REAKCIJĄ

Prieš kalbėdami su vaiku:

- Leiskite sau nurimti
- Priminkite sau, kad tai – mokymosi galimybė
- Pasiruoškite ramiam, konstruktyviam pokalbiui
- Atminkite: jūsų vaikas nėra "blogas", jis rodo netinkamą elgesį

ANTRAS ŽINGSNIS: PRADĖKITE POKALBĮ

Kaip kalbėtis:

- Pasirinkite ramų laiką ir vietą
- Pradėkite nuo faktų, ne kaltinimų
- Leiskite vaikui paaiškinti savo perspektyvą
- Iš klausykite nesmerkdami

Naudingi pokalbio pradžios būdai: "Noriu su tavimi pasikalbėti apie kai ką svarbaus..." "Girdėjau, kad mokykloje nutiko situacija..." "Papasakok man, kas vyksta..."



TREČIAS ŽINGSNIS: UGDYKITE SUPRATIMĄ

Padėkite vaikui suprasti:

- Kaip jaučiasi kiti vaikai
- Kodėl toks elgesys yra žalingas
- Kokios gali būti ilgalaikės pasekmės
- Kaip galima elgtis kitaip

Praktinės užduotys:

- Paprašykite įsivaizduoti save kito vaiko vietoje
- Pakalbėkite apie situacijas, kai jis pats jautėsi įskaudintas
- Kartu pažiūrėkite filmus ar paskaitykite istorijas apie empatiją

KETVIRTAS ŽINGSNIS: NUSTATYKITE AIŠKIAS RIBAS

Aptarkite:

- Kokio elgesio tikėtės
- Kokios bus pasekmės už netinkamą elgesį
- Kaip galima taisyti padarytas klaidas
- Kokią pagalbą galite suteikti

*O jeigu tyčiojasi jūsų
vaikas*



*Mokymai
hipotetinių istorijų
pagalba*



"Kaip manai, **kaip jautėsi tas vaikas**, kai iš jo pasityčiojai?"

"Ar kada esi jautęsis blogai, kai kas nors iš tavęs pasijuokė? Ar norėtum, kad kažkas taip jaustųsi dėl tavęs?"

"Kaip jaustumėsi, jei **ateityje taptum sporto žvaigžde ar mokslininku**, ir žmonės prisimintų tave ne dėl tavo pasiekimų, bet **dėl to, kad kitiems sukėlei skausmą?**"

"Kaip manai, ar **gali draugauti su žmonėmis, kuriuos buvai nuskriaudęs?**"

"Ar norėtum, kad tavo broliai, seserys ar tavo paties vaikai būtų patyčių objektais?"

Progreso fiksavimas (pozityvių pokyčių dokumentavimas)

Bendruomenės forumas (platformos tėvams dalintis patirtimi)

Anoniminiai pavyzdžiai (realių sėkmės atvejų pristatymas)

Įkvepiantys momentai (mažų pergalių pripažinimas ir šventimas)

Ilgalaikės perspektyvos (pokyčių stebėjimas per ilgesnį laiką)

Visada akcentuoti konfidencialumą
Vengti kitų vaikų lyginimo
Išlaikyti profesionalų, bet šiltą toną
Būti proaktyviais, nelaukti krizių
Reguliariai atnaujinti kontaktinę informaciją
Turėti atsarginį planą komunikacijai
Skatinti pozityvią tėvų bendruomenę

Sėkmės istorijų dalijimasis



Rekomenduojamos pokalbių temos su tėvais asmeninių susitikimų metu

Mokymosi aplinka ir požiūris:

- Kaip namuose kalbama apie mokyklą?
- Kokia yra šeimos nuomonė apie išsilavinimo svarbą?
- Kaip vaikui paaiškinama, dėl ko reikia mokytis?
- Kaip pristatoma gebėjimų ir pastangų vertė?

Mokymosi įpročiai ir organizavimas:

- Kaip organizuojami namų darbai namuose?
- Ar vaikas turi nuolatinę vietą ir laiką mokymuisi?
- Kaip skatinamas savarankiškas mokymasis?
- Kokios pagalbos vaikas prašo ruošiant namų darbus?

Emocinė gerovė ir saugumas:

- Kiek saugus vaikas jaučiasi namuose?
- Kaip patenkinami baziniai vaiko poreikiai?
- Kaip sprendžiami konfliktai šeimoje?
- Ar vaikas turi su kuo pasidalinti savo jausmais ir rūpesčiais?

Ateities perspektyvos ir tikslai:

- Kaip vaikas mato savo ateitį?
- Kokie yra vaiko trumpalaikiai ir ilgalaikiai tikslai?
- Kaip šeima padeda vaikui siekti jo tikslų?

Savarankiškumas ir atsakomybė:

- Kaip yra akcentuojamas vaiko savarankiškumas ir savikontrolė?
- Kokias pareigas vaikas turi namuose?
- Kaip mokoma priimti sprendimus ir prisiimti atsakomybę už savo veiksmus?

Socialiniai įgūdžiai ir santykiai:

- Kaip vaikas bendrauja su šeimos nariais ir bendraamžiais?
- Ar vaikas turi draugų? Kaip sekasi palaikyti draugystę?
- Kaip sprendžiami socialiniai konfliktai?

Rekomenduojamos pokalbių temos su tėvais asmeninių susitikimų metu

Laisvalaikis ir pomėgiai:

- Kuo vaikas domisi ne mokyklos metu?
- Kaip šeima skatina vaiko kūrybiškumą ir saviraiškos poreikį?
- Ar vaikas turi galimybių išbandyti įvairias veiklas?

Technologijų naudojimas:

- Kiek laiko vaikas praleidžia prie ekranų?
- Kokie yra šeimos susitarimai dėl technologijų naudojimo?
- Kaip užtikrinamas vaiko saugumas internete?

Sveikata ir fizinis aktyvumas:

- Kaip užtikrinamas vaiko fizinis aktyvumas?
- Kokie yra šeimos mitybos įpročiai?
- Ar vaikas gauna pakankamai miego?

Šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas:

- Kaip tėvai norėtų būti įtraukti į mokyklos gyvenimą?
- Kokios pagalbos ar informacijos tėvai tikisi iš mokyklos?
- Kaip galėtume geriau bendradarbiauti vaiko labui?

Svarbu atminti, kad ne visas temas būtina aptarti vieno pokalbio metu. Mokytojas gali pasirinkti aktualiausias temas, atsižvelgdamas į konkretaus vaiko situaciją ir poreikius. Taip pat svarbu skatinti tėvus dalintis savo įžvalgomis ir klausimais, nes tai padės sukurti atvirą ir konstruktyvų dialogą.